

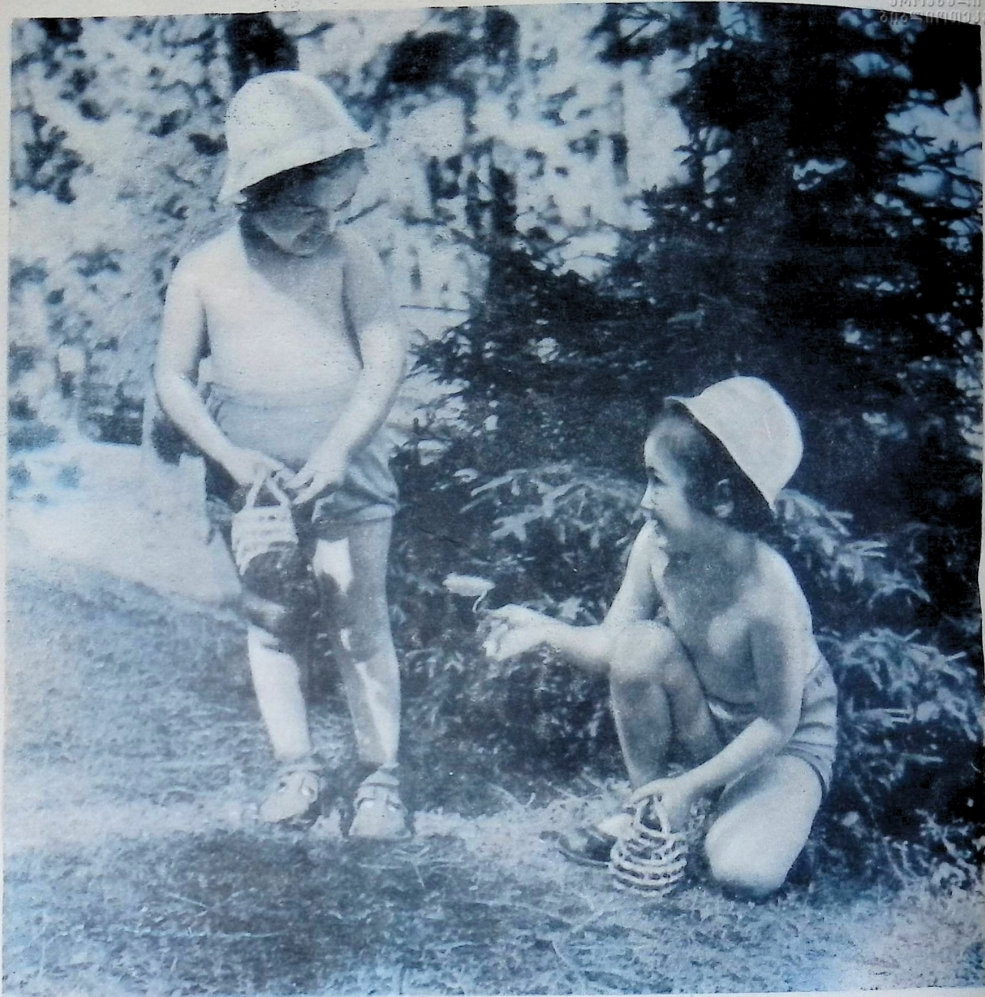
140
1956/3

Յ. ռ. յ. ճ. ջ. ճ. ճ.

№ 9

ԼՅՅՅՅՅՅՅՅ
1956

აზა ნახე!

ფოტოგრაფი M. საამოგისა

ს ა რ ე ბ რ ი

საპარტვიზოს ალკა ცენტრალური კომიტეტის
შოვალთვიური საბავშვო ჟურნალი

№ 9

სექტემბერი, 1956 წ.

წალიწალი XXX

პირველი სექტემბერი

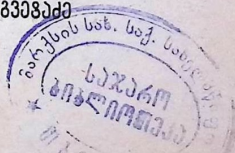
სექტემბრის დღიამ ინათა
ზეიმით, გულგახარებით,
კვლავ რეკენ კილიტიდემდე
მშობლიურ სკოლის წარები.

მოდან გოგო-ბიჭები,
მოფრიალებენ ჩანთები.
ზოგმა ზღვისპირი შემოვლო,
ზოგმა მთის მწვანე კალთები.

წაფულის დღეებს მზიანებს
არ დაივიწყებს არავინ,
მაგრამ საღამო აღმწრდელებს,
მშობლიურ სკოლას საღამო!

კვლავ რეკენ სკოლის წარები,
გული წალისით ბრწყინდება.
პირველ სექტემბერს, პირველ წარს,
სწავლის პირველ დღეს დიდება!

პასილ ვაჟაძე

გიორგი ჯიბლაძე

საქართველოს სსრ განათლების მინისტრი

ახალმა სასწავლო წელმა ბევრი რამ ახალი მოუტანა საბჭოთა სკოლას.

ეს სახელე შეეხო არა მარტო სასწავლო გეგმებს, პროგრამებსა და სახელმძღვანელოებს, არამედ, სახალხო განათლების სისტემასაც.

წელს პირველად დაიწყეს მუშაობა სრულიად ახალი ტიპის სასწავლო-აღმზრდელიობითა და-რესტრუქციებში — სკოლა-ინტერნატებში, რომლებმაც ზოგადსაგანმანათლებლო სკოლებთან ერთად ახალგაზრდობა უნდა აღზარდონ კომუნისტური სულიკვეთებით, პროლეტარული ინტერნაციონალიზმის ცხოველყოფელ იდეებზე, ხალხთა ძმობისა და მეგობრობის კეთილშობილური იდეებზე.

მეცნიერებათა საფუძვლების შესწავლასთან ერთად, წელს განსაკუთრებული ყურადღება მიექცევა პოლიტექნიკური განათლებას, მოსწავლეებში შრომითი ჩვევების გამომუშავებასა და შეგნებული დისციპლინის განმტკიცებას.

ახალ წელს ამ მხრივაც სახელე მოაქვს. ჩვენს რესპუბლიკაში წელს პირველად შეიქმნა სკოლები საწარმოო სწავლებით, რომლებსაც დიდი მნიშვნელობა აქვთ ახალგაზრდობის შრომითი აღზრდის საქმეში. ვინც ამ სკოლას დაამთავრებს, ის სიმწიფის ატეტესტატთან ერთად მიიღებს მოწმობას მისივე სურვილით არჩეული სპეციალობის გარკვეული თანრიგით დაუფლების შესახებ. ამ დარგში ჩვენი მოძიე უკვაისის სახალხო განათლების მუშაებთან კარგი გამოცდილება შეიძინეს და გარკვეული წარმატებებაც მოიპოვეს. ახლა ეს გამოცდილება უნდა განგაზოგადიოთ და ჩვენი სკოლების ცხოვრებაში გამოვიყენოთ.

საბჭოთა სკოლა ზრდის ახალგაზრდობას, რომელსაც სწავლასა და შრომაში თავისი პეროიკული შემართებით მთელი მსოფლიო იცნობს; ზრდის იმ ახალგაზრდობას, რომლის სახელსაც მოწინავე ადამიანები სიამაყის გრძობით წარმოსთქვამენ დედამიწის ყველა კუთხეში, სულერთია სადაც არ უნდა იყოს იგი — ჩრდილოეთის ყინულივანი თუკანის ნაპირებთან, თუ სამხრეთის ცხელი ქვეყნების ქვიშიან უდაბნოში, აომოსავლეთის კაბადონზე, თუ დასავლეთის ჰორიზონტზე.

ეს გარემოება კიდევ უფრო ზრდის ჩვენი ახალგაზრდობის პასუხისმგებლობას სოციალისტური სამშობლოს, კომუნისტური პარტიის, თავისივე ხალხის წინაშე.

საბჭოთა ახალგაზრდობა ჩვენი ქვეყნის მშენებებასა და სიამაყის წარმოადგენს. იგი საესებით დამსახურებულად იწოდება ნიქიერ. მხნე, შრომისმოყვარე, კომუნისმის ერთგულ ახალგაზრდობად!

ბედნიერია გვა, რომლითაც ეს ახალგაზრდობა მიღის! ბედნიერია საბჭოთა სკოლა, რომელიც ასეთ შესანიშნავ ცვლას უშზადებს ჩვენს აყვავებულ, მშვიდობისმოყვარე, დიდი ლენინის გენიით გაჯანსკრობულ საბჭოთა სამშობლოს.

თუ როგორ ზრუნავს საბჭოთა კომუნისტური

ინსტრუქტი პარტია ხალხისა და მისი საუკეთესო ნაწილის — ახალგაზრდობისათვის, ეს ერთხელ კიდევ ნათელყო პარტიის XX ყრილობის ისტორიულმა გადაწყვეტილებებმა. ამ გადაწყვეტილებათა ღრმა აზრი, საყოველთაო-სახალხო მნიშვნელობა და სიდიადე ჩვენმა მტრებმაც კი ვერ შესძლეს მიეჩქმალათ.

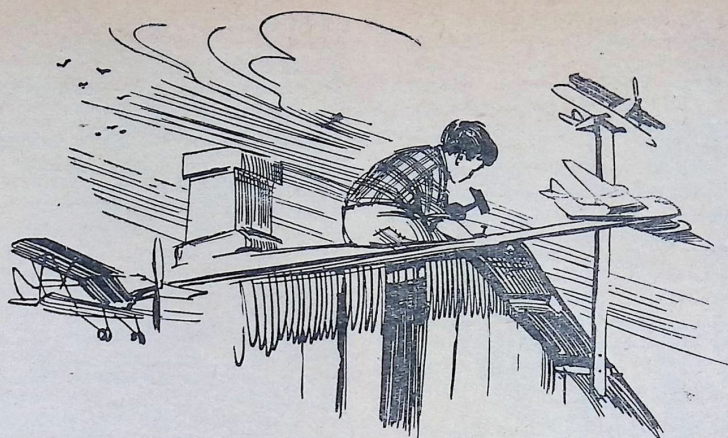
საბჭოთა პარტიის XX ყრილობამ განსაზოგრა, საბჭოთა სკოლას ახალი ძირითადი ამოცანები, დაუბრუნებდა დიდი მნიშვნელობა აქვს იმ ფაქტის გახალხვას, რომ საჭიროა აღმოთფხვრას სკოლასა და პრაქტიკულ ცხოვრებას შორის დღემდე არსებული ხარვეზი, ის დიდი ნაკლა, რაც ხელს უშოდა მოსწავლეთა ყოველმხრივ განვითარებას.

საბჭოთა სკოლა ახალგაზრდობას აძლევს მეცნიერებათა საფუძვლების ღრმა ცოდნას, ამავე დროს აზზადებს პრაქტიკულ ცხოვრებაში გამოსავლელად. ცოდნის მისაღებად კი საჭიროა გულმოდგინედ ვისწავლოთ, ვიშრომოთ, ვინაიდან სწავლა იგივე შრომაა.

ახალგაზრდობაში მიღებული ცოდნა ყველაზე მტკიცე და მყარია. ეს დიდი ხანი ყველასათვის ცნობილია. ისიც ცნობილია, რომ საჭიროა ახალგაზრდობის დრო მაქსიმალურად გამოვიყენოთ ცოდნის შესაძენად, შემდეგ კი ეს ცოდნა გავგაფართოოთ და მოვახმაროთ ქვეყნის კეთილდღეობას. ამისათვის აუცილებელია სწავლასთან ერთად მოსწავლე ახალგაზრდობა მაიჩივოს შრომას. თითოეული მოსწავლე ღრმად უნდა ჩაუთნერგოთ იმის შეგნება, რომ ყველაფერი ძვირფასია, რაც კაცობრიობას გააჩნია, გულმოდგინედ, დაძაბული და დიდა შრომათა შექმნილი. ასეთი შრომის წყალობით შესძლო ადამიანმა შექმნა უზრწყინვალესი მხატვრული შედეგები, განმაცვიფრებელი ქანდაკებები, მომაჯადოებელი მუსიკა, სრა-სასახლებები და ცხოვრების ყველა საკვირველება. შეგნებული შრომის მაგალითებს დიდი ადამიანები გვაძლევენ. დიდი ადამიანები დიდი შრომის მოყვარეები იყვნენ. ისინი, როგორც ატყვიან, დღესა და დამეს დაძაბულ შრომაში უბრალებდნენ. შრომასთან ერთად, ცხადია, საჭიროა კულტურული დასვენება და გართობა.

საბჭოთა ახალგაზრდობა ბედნიერია, რომ კომუნისტურში პარტიამ მას სათანადო პირობები შეუქმნა სწავლისა, შრომისა, კულტურული დასვენებისა და გართობისათვის.

ახალ სასწავლო წელს ახალი სასახლო წარმატებები უნდა მოვიპოვოთ სწავლასა და შრომაში, მოსწავლეთა ინტერნაციონალური აღზრდისა და შეგნებული დისციპლინის განმტკიცებაში. ამ ამოცანების განხორციელებისათვის საბჭოთა სკოლას დასაბრება უნდა აღმოუჩინოს მთელმა ჩვენმა საზოგადოებრიობამ და უპირველეს ყოვლისა თვით მოსწავლე ახალგაზრდობამ.

შალვა სხინსალი

ნახ. კ. მხარაძისა.

შ ა ვ ა რ დ ე ნ ი

1

... ყველას ძალიან უყვარდა ისინი. ქვრივი თავდადებულად მუშაობდა კოლმეურნიობაში. შვილი კი სანაქებო მოსწავლედ ითვლებოდა მთელს სკოლაში და გაცივითლებიან შემდეგ კარგად მწყემსავდა უბნის ღორებს. მაგრამ კიდევ უფრო იმისათვის უყვარდა ისინი ხალხს, რომ თვითონ დედაშვილს უყვარდათ ძლიერ ერთმანეთი. დედა-შვილის სიყვარული ბუნებრივი ამბავია, მაგრამ განა ყველას ერთნაირად შეუძლია მისი გამოხატვა? კესოს ერთადერთ შვილზე ამოსდიოდა მზე და მთვარე. მუდამ სუფთად და კონტად ჩაცმული დაუდიოდა. ხშირად სადილსაც განსაკუთრებულს უმზადებდა და თვალს ადევნებდა თავის დროზე ჭამა თუ არა. რეზოც კარგად გრძნობდა დედის გულის გაუნებებელ სიბოძს და, თუ ყოველთვის ვერ ახერხებდა, რომ ესამოვცნებინა მისთვის, თავის სიყვარულს იმით მაინც გამოხატავდა, რომ ღამით ყოველთვის მის გვერდით ეძინა და ღლისითაც, თუ ერთად იქნებოდნენ სადმე, მუდამ ახლო იყო მიტანსნილი: ხან კალთაში ედო თავი და უსმენდა მის საუბარს მუზობლის ქილებთან; ხან მის მკლავს გადაიდებდა პაწია მხრებზე და ილიაში შეუძვრებოდა წიწილასავით... ხოლო, როდესაც უკვე იმხელა გახდა, რომ დედას გაუტოლდა, თვითონ გადახვევდა ხოლმე ხელს და თავით ბეჭნე დაეყრდნობოდა. ამ დროს კესო, ხშირად, უკმაყოფილოდ შვიშმუშნიდა მხრებს და საყვედურით ეტყობდა: მომიცილდე, შვილო, სად შემიძლია ნაჯიგაი მხრებით მაგოდენა ბიჭის აკიდებაო. რეზოც უშაგოდ ასრულებდა მის თხოვნას, მაგრამ ცოტა ხნის შემდეგ ისევ გაერთობოდა ლაპარაკში და მისდა უნებურად კვლავ დაეყრდნობოდა დედის მხრებს. „რა დაგემართა ბიჭო! — ნაძალადევი კაპასით შეუწყვრებოდნენ დამსწრენი — მაგოდენა კაცი ხარ და დედას ვერ სცივლებდი. ჯვარში რომ წაიგყვანენ, მაშინ რაღას იზამ?“ „ჯვარში თან წამომყვება, სამზარეულოში კარტოფილს გათლის!“ — დიმილთ მითუგებდა რეზო.

მიუხედავად ასეთი დიდი სიყვარულისა, მეზობლები ხშირად გამხდარან მოწმე დედა-შვილის წყვილებისა, ხოლო ამის მიზეზი მუდამ რეზო იყო.

როდესაც თორმეტი წლის შესრულდა, უკვე ისეთი გამჭირაბი, გამბედავი და მამაცი იყო, რომ ყველა განცვიფრებაში მოჰყავდა. მუდამ ცელქობდა. ეს ისეთი დამახასიათებელი თვისება გახდა მისი, რომ, როდესაც ვინმე დამშვიდებულს დაინახავდა, კმაყოფილებით შენიშნავდა: მაღლობა ღმერთს, რეზო წყნარად არისო. მართალია, თავისი ცელქობით არასდროს განსაკუთრებული შარი და შფოთი ოჯახში არ შემოუტანია, მაგრამ ხშირად ისეთ უცნაურ რამეს მოიმოქმედებდა, რომ თავს ფათერაკში იგდებდა და სიცოცხლეს სასწორზე ედებდა. სწორედ ეს იყო, რომ გულს უღალაჯდა კესოს და ხშირად მოთმინებდაც მისი მოჰყავდა. ამ დროს იგი სახეილენილი, ხელმომუჭული, მრავალმნიშვნელოვანად დაემუქრებოდა შვილს, და გულის მოსაფხანად კარგა მაგრადაც მიაწყევლობდა. რა დაუმშვიდებდა დედას გულს, როცა შვილის თაობაზე ასეთი ამბები ესმოდა ხალხისაგან: „ჩანჩქერთან რომ პიტალო კლდეა, იმაზე ასულა სანაძლოეს გულისთაის. შუამდ რომ მიუღწევია, მეტის შიშით შეხვეწნაინ ბავშვები, უკან ჩამოდო, მაგრამ არ დათანხმებულა, თავამდე ასულა. მერე, რა მიუგია სანაძლოესი? — ერთი ქული ქლიავი?“... მრის ვიავაგლხისო

ლი, დათია, რა გულკეთილი ხარო. დათიასაც სხვებზე მეტად უყვარდა პატარა რეზო და, როდესაც დაუზარელი ბიჭი თვალისდახამხამებაში ქორივით ჩაუჭროლებდა მინდვრად გაფანტულ ღორებს და ერთ ადგილზე შეაჭურხებდა ჭირვეული ჭყვიტინით, მისი სიმკვირცხლით აღტაცებული დათია ნაწყვეტ-ნაწყვეტ იტყოდა ჭრინინით: უპ, შენი ჭირიბე, რა ბიჭია, თვალებიდან ცეცხლსა ჰყრისო.

თითქმის აღარავინ იყო სოფელში, გოგო თუ ბიჭი, რომ დათიას გათლილი ფანდური არა ჰქონოდა. ყველასაგან უყოყმანოდ იღებდა უფასო შეკვეთებს. მიჰქონდა მინდორში იარაღები და მის მიერვე მოწეული, გვიმრით დახურული კოხტა კარავში მთელი დღის განმავლობაში უკაკუნებდა მოუწყინრად. ხელოსნობის დროს იგი მთლიანად განთავისუფლებული იყო ღორების მწყევსისაგან. მის მოვალეობას ის ასრულებდა, ვისი ფანდურიც ითლებოდა.

რაღა თქმა უნდა, რეზოსაც ჰქონდა დათიას მიერ გათლილი ფანდური, ლამაზი ჩუქურთმებით, საგანგებოდ შესრულებული. მაგრამ ფანდურზე მეტად რეზოს მისგანვე გაკეთებული თვითმფრინავის მოდელები მოსწონდა. როდესაც რომელიმე ახალი ტიპის თვითმფრინავი გრუხუნით გაემოუფლიდა მთა-ბარს, რეზო უმალვე მუდარით მივარდებოდა დათიას და კარავიდან გარეთ გამოიყვანდა: „აბა, დათი, გენაცვალე (დათიას ძლიერ უყვარდა, როცა „დათის“ ეძახდნენ), შეხედე როგორია!“ დათიაც თვალდამოსაზრდელზე მეტად გაახლებდა, თვითმფრინავს გულდასმით შეაკვირდებოდა და მეორე დღეს უკვე შვად იყო შესაბამისი მოდელი. რეზო მანინე შედგებავდა მას ლურჯად, სახლის სასურავზე აიტანდა, სადაც მრავალნაირი ზომისა და ფორმის თვითმფრინავთა მთელი ესკადრილია ჰქონდა ჩამჭურვებული, და ადგილს მიუჩენდა. ძალიან უხაროდა, როცა ქარი ერთდროულად აახსრიალებდა მათ პროპელერებს. იგი ამ დროს ოცნებათა ზღაპარულ სამყაროში მიფრინავდა. „რად გინდა, შვილო, მაგდენი აეროპლანი, სასურავს აწინაბე ტყუილად!“ — ხშირად საყვედურით შენიშნავდა კესს. მაგრამ რეზოს ისე ძლიერ უყვარდა თვითმფრინავი და ისე მტკიცედ ჰქონდა გადაწყვეტილი მფრინავი გამხდარიყო, რომ დღეის საყვედურებს აღარც კი აქცევდა ჯეროვან ყურადღებას. კესს ძალიან არ მოსწონდა ბავშვის ასეთი გადაჭარბებული სიყვარული საჰაერო მანქანისადმი, ძალიან წყნობდა, როცა რეზო იტყოდა მფრინავი უნდა გავხდეთ, მაგრამ იმ იმედით, რომ ჯერ ბავშვობა, სანამ დაუვკაცდებოდა, მანამ, ვინ იცის, რამდენჯერ შეიკვლება ფიჭირო, გადაჭრით არ უტკობადა სასაბითვის შესაფერის ჩხირკედლებსა.

მაგრამ ერთ დღეს ფრიალ მოწყენილი და ყურებჩამაყოფილი დაბრუნდა რეზო შინ. დღის შეკითხვაზე — რა დაგეპართა, ავად ხომ არ ხარო? ბუტბუტით უპასუხა: დათია თბილისში მიდისო.

- თბილისში?!
- ჰო!
- მერე, ვის მიჰყავს?

გამომშვიდობებისას კესომ დედობრივი მზრუნველობით გადაპკოცნა ის და გულურთულად დაულოცა გზა.

- საბჭო გზავნის სახელოსნო სასწავლებელში.
- აბა... კარგია, შვილო, ძალიან კარგი! — ყოყმანი წარმოიტყვა კესომ და უმალვე გადაიტანა სიტყვა: — მერე შენ რა, გწყინს თუ!
- მწყინს, როგორ არა მწყინს, — კრუსუნით მიუგო შვილმა. — რაღა გამაძლენინებს უმისოდ!
- წვინდეს, შვილო, ობოლი ბიჭია პატრონი არა ჰყავს; კაცად გახდინა! — ნადვლიანად წარმოიტყვა კესომ და შემდეგ ხალისიანად ჰკითხა: — განა ცრტა არიან ბიჭები, უმისოდ რომ ვერ გაძლო?
- მერე რა, დათია ყველაზე კარგია.
- იქნებ ის გედარდება აეროპლანებს რომ ვეღარ გაგიკეთებს?

— ეჰ, არა, კაცო! — იწყინა რეზო. რამდენიმე დღის შემდეგ დათია მართლაც წავიდა თბილისში. გამომშვიდობებისას კესომ დედობრივი მზრუნველობით გადაპკოცნა ის და გულურთულად დაულოცა გზა. რეზომ დღის მოქმედებაში მეტი სიახლოვე იგრძნო დათიას მიმართ და ცრემლები ძლივს შეიმშავა.

მინდვრებისაკენ მიშავალი ღორების ჭყვიტინი, მოლონი ბეჭობზე წამოყუნებული ფოთლებმემკვინარი კარავი, მის შვიგით მიმოფანტული მოწითალო-მარავისფერი ნაფოტების გროვა და მათ შორის დაგდებული მუხის კუნძი, რომელზედაც ითლებოდა ფანდურები, ყველაფერი დათიას აგონებდა რეზოს, და მჭმუნვარება იპყრობდა. მხოლოდ მეორე კვირაზე შესასრულა დათიამ

დაპირება; მოვიდა მისი წერილი, რომლის შინაარსიც თანაბრად გამოხატავდა, როგორც სიხარულს, ისე სევდას. იგი დიდად კმაყოფილი იყო სასწავლებლის საყოფაცხოვრებო რეჟიმით: კარგი კვებით, სუფთა ბინით, ახალი ტანსაცმლით და განსაკუთრებით იარაღებით მდიდარი სახელოსნოთი, სადაც, როგორც ტექნიკნიცბოლად, ყველაფერის გაკეთება შეიძლებოდა, რასაც კი ადამიანი მოისურვებდა. მაგრამ, ამავე დროს, იგი დაუფარავად ამუღვანებდა ნახვის ნატვრას არა მარტო ნაცნობ-მეგობრებისას, არამედ მისგან აწ თავმისებრულ სამწყსოსას და კარვისასაც კი, რომელიც ისე გულმოდგინედ შეღობა თბილისს და იელის ტოტებისაგან, რომ აღწამთრებამდეც კი არ დაჩნარდებოდა. მომეწყინაო ძალიან, — იწერებოდა გლეხის ბიჭი, — აქედანვე შეგზარით მომავალ წაფულს, როცა ერთად განახლებთო ყველას.

მაგრამ გავიდა ხანი და შეეჩია დათია ქალაქურ ცხოვრებას. ძველებური სევდით აღარ იგონებდა სოფელს; გულმოდგინედ შეუღვა სახელოსნო საქმიანობას. ახლა კი მის წერილებში თანდათან იჩინა თავი სიტყვებმა: „დაზვა“, „ოსტატი“, „საამქრო“... ერთ-ერთ წერილში კი ჰპირდებოდა რეზოს, რომ გაუყეთებდა ალუმიინისაგან ახალი ტიპის თვითმფრინავს, რომელიც მთლად გაახუნებდა მის ესკადრილიას. ხოლო ეს ამბავი მოხდებოდა მაშინ, როცა შევებულება მისცემდნენ.

მაგრამ აღარ მოსულა დათია სოფლად. მის ბედნიერებას კიდევ სხვა ბედნიერებაც დაემატა: მისი ბიძა, რომელიც ურალში მუშაობდა, თბილისში გადმოვიდა საცხოვრებლად, როდესაც დათიას დუხჭირი თავგადასავალი გაი-

ახლა ეს ნივთი ძლიერ ძვირფას და საყვარელ საჩუქარს წარმოადგენდა მისთვის.

გო, სოფელში აღარ გაუშვა და საგარეოდ წაღებში გაგზავნა, სადაც მისი სახლობდა სხვენებდა. ამიტომ რეზოსადმი მიცემული პირების შესრულება დათიას პირადი წარდგინების გარეშე მოუხდა. დიდელასათვის მშენებური ამანათი შეეკრა, რომელშიაც რეზოს თვითმფრინავიც აღმოჩნდა.

მოდელი, შეპირებისამებრ, ალუმინისაგან დემზადებინა. საკმაოდ პატარა, მსუბუქი, მაგრამ უცნაური იყო: ტანი თითისტარის მიუგავდა, ყანწის ბოლოსავით აცქვეტილი კუდიით ბოლოვდებოდა. ხოლო ფრთები ისე ჰქონდა მოზრდილი უკან, როგორც სხვევარბისაკენ მოხსნეტილ შავარდენს. ერთი სიტყვით, ძალიან ჰგავდა ზოლოდოგის წიგნში ჩანატული მტაცებელ თევზს — ზვიგენს. მაგრამ უფრო მეტად ის იყო საკვირველი, რომ მოდელს თვითმფრინავისათვის დაბაზასათებელი ნაწილი — პროპელერი არ გაჩნდა.

რეზომ საკმაოდ ამრეზით შეათვალთვინა საჩუქარი და მისი უცნაურობანი დათიას გამეტყობებს მიაწერა. მაგრამ რაკი ქვემოლან ფრთებზე გულმოდგინედ ეწერა „სახსოვრად რეზოს დათიასაგან“, სათრი შეინახა და მოდელს თავის მაგიდაზე მიუჩინა ადგილი.

მაგრამ გავიდა დრო და ერთ დღეს რეზო სისარულით გახსივოსნებული დაბრუნდა შინ. ახლა ეს ნივთი ძლიერ ძვირფას და საყვარელ საჩუქარს წარმოადგენდა მისთვის, რადგან, რამდენიმე წუთის წინ სწორედ ისეთივე ფორმის თვითმფრინავი დაინახა ჰაერში. ახლა მოდელი უკვე აღარ წარმოადგენდა განგებ დაშვებულ სიმანინჯის განსახიერებას.

სალამოს რეზო აღტაცებით უყვებოდა დედას ამ სასიხარულო ამბავს. ლაპარაკის დროს მთელი შესამდებლობით ცდილობდა განესახიერებინა, თუ როგორ მისრიალებდა ცაზე სწრაფი და ბროლივით მოლაბლამე თვითმფრინავი, როგორ გრგვინავდა მძღვარი, სასამოფნო სპით და როგორ ტოვებდა სივრცეში ხუჭუჭა ზოლად ბამბასავით თეთრ ბოლს... მაგრამ კესო თითქმის არც კი უგდებდა ყურს დაუსრულებლად მოტიკტიკე შვილს და თუ ათვალთვრებდა თავიდან ბოლომდე მზრუნველი თვალთ, ეს მხოლოდ იმისათვის, რომ შეემოწმებინა კარგად: ხომ არაფერი აკლდა ბავშვს ან ფეხებ, ან ტანს, და საერთოდ, ხომ არაფერი ჰქონდა ურიოდ. ის მარტო მაშინ გამოეხმაურა შვილის ლაპარაკს, როცა მან გადაჭრით განაცხადა: უთუოდ მფრინავი უნდა გავხდეო.

— ეშ, შვილო, მიწაზე ძალიან დინჯად იქცევი და ცაში ხომ რაღა...

— რად იცი, დედი, მუდამ აგრე, ჰა? — წყნით მიუგო რეზომ, — აბა, ერთი მითხარი, როდის მოვიტენე კისერი!

— კისერი არა, მაგრამ ფეხი კი — დინჯად მიუგო კესომ.

— ის რა მოტენა იყო, ცოტათი ვიღრძე.

— ერთი კვრა კი ასკინკლის ცეკვავდი და...

— მერე რა, ჩემი სიჯაბნით ხომ არ მომსგლია, — თბილამური გატყდა.

— მანქანაც შეიძლება გაფუჭდეს, ჩემო კარგო!

მერე ისიც სად — ჰერწო. —
კვლავ მოუჭრა დედამ.

— შე, კესო, — წაიმდერა რე-
წომ, — იმას განა ერთი მოტორი
აქვს ერთი გაფუჭდება, მეორე
იმუშავებს, მეორე გაფუჭდება —
მესამე, და მიხვალ ადგილას.

— დათიას გამოგზავნილს რან-
დენი მოტორი აქვს? — ფარული
იუმორით ჰკითხა კესომ, რადგან
რეწო განუწყვეტლივ ჩაჰკირკი-
ტებდა მოტორს.

— იმაში არცა ვვადები! —
უმალევი მოუჭრა ბავშვმა.

— არა, შვილო, თავი დაანებე
მაგ უნაყოფო ოცნებას. ახლა
უკვე საკმაოდ მოწრდილი ხარ,
ჰკუა მოგთხოვება. რა მემფრი-
ნავება, დღეებს თითებზე ვითვ-
ლი და ვნატრობ როდის იქნება
შენც კაცად გამოსული...

— მერე განა!..

— სუ! მათქმევინე სიტყვა! — შეუწყრა კესო
და წარბი შეკრა. ხოლო, როდესაც დააწყანარა,
აგდებულად განაგრძო: — მფრინავი უნდა ვახ-
დეს, ბიჭი!

ბოლო დროს, როცა კი რეწო ფრენაზე ჩამოაგ-
დებდა სიტყვას, მათი საუბარი მუდამ წალაპარაკ-
ებით მთარგმნებოდა: მარბოლაც და, რა ემფრინა-
ვებოდა კესოს? მას უნდოდა რაც შეიძლებოდა
მაღე დეყენებინა შვილი, როგორც თვითონ ამ-
ბობდა, ჰკვიანურ და საიმედო გზაზე, რის შემ-
დგაც დაუწყნარდებოდა გული. გადაწყვეტილი
ჰქონდა ქალაქში გაეგზავნა მამიდასთან, რომე-
ლიც დიდი ხანია ჰპირდებოდა, როგორც კი დაამ-
თავრებს რვაწლივს, ჩემთან წავიყვანო. ექ რეწო,
კესოს ვარაუდით, შევიდოდა რომელიმე „კარგ
ტექნიკუმში“, დამთავრებდა მას, დაიწყებდა სამ-
სახურს და უმადლეს სასწავლებელში დაუსწრე-
ბელ განყოფილებაზე განაგრძობდა სწავლას.
რეწო არ იყო უგნური ბიჭი და კარგად ხედავდა,
რომ დედა ერთი მხრივ სამართლიანად სჯიდა, —
ყოველ შემთხვევაში ისე, როგორც მისი დედური
გული უკანასკნელად; ამიტომ იგი თავს ანებებდა
მშობელთან კამათს, მაგრამ გუნებაში დაუინე-
ბით ამბობდა: ჯვარში ხომ გამიწვევენ — უსათუოდ
ავიციოაში წავალო.

ახე გავიდა ხანი.

4

დათიამ სახელოსნო სასწავლებელი დაამთავრა
და ქარხანაში გადავიდა სამუშაოდ. ამ ხნის გან-
მავლობაში მხოლოდ ერთხელ იყო სოფლად,
ისიც იმისთვის, რომ დიდება გარდაეცვალა.

გამოცვლილიყო ძალიან. ლითონის დიდებოანი
ლურჯი ტანსაცმელი და ტყავის მკვრივი ფეხ-
საცმელები ეცვა. დავაჟაცებუდიყო. სიმაღლეში

რეწოს მხოლოდ უბნის ღორები დაჰყავ-
და საძოვარზე.

ბეჭრი არაფერი ემატნა, მაგრამ სიგანეში დასრუ-
ლებულიყო. რბილი და თხელი უღვაშები აწლო-
და. ლაპარაკის დროს თბილისურ კილოზე უქ-
ცივდა. უკვე ყალიბში მოყვანილ ქორჩრს მალი-
მალ ივარცხნოდა მწვანე სავარცხლით და ნამაღე-
ვად პატარა მრგვალ სარკეშიც იცქირებოდა.
ძველი, მისთვის დამახასიათებელი ნიშნებიდან
მხოლოდ გულკეთილი ღიმილი და თვალების
ჭუტვა შერჩენოდა, ნამამინარევი ბოხი ხმა კი
დაწმენილი, მოგუგუნე ბანით შესცვლიდა.

ბოლო დროს ხმები დადიოდა სოფელში: დათია
ცოლს ირთავსო, მაგრამ არავის სჯეროდა. თვითონ
კი უკანასკნელად გამოგზავნილ წერილში ამის შე-
სახებ არაფერს იტყობინებოდა...

მაღე რეწომაც დაამთავრა რვაწლიანი სკოლა.
სულონის მოწმობით სიამაყით წარსდგა დედის
წინაშე. დედამ ემყოფილი ღიმილით ჩაათვალიერა
ლამაზად შევსებული პრილა ფურცელი და მიუ-
ლოცა შვილს. მან წინდაწინვე იცოდა ეს ამბავი,
რადგან მასწავლებლებმა პირველად თვითონ მას
მიულოცეს შვილის წარმატება და, როგორც სამა-
გალითომ მშობელს, მაღლობაც გამოუცხადეს. მაგ-
რამ ახლა უფრო სხვა იყო დედის სიხარული:
„დახლოებით ერთი ადენიც და, — ფიქრობდა დე-
და, — უკვე ვაჟკაცი შვილი მეყოლებას“.

ახლა კი მთელი სიგრძე-სიგანით მიდგა საქმე
„კარგი ტექნიკუმის“ ამორჩევაზე, რაზედაც დედა-
შვილს დიდი ომი მოუხდათ. რეწოს, რაკი თვით-
მფრინავი ძლიერ უყვარდა, მაგრამ საფრენოსნო
სკოლაში შესვლის უფლებას სიცოცხლის ფასადაც
არავინ აძლევდა, ისდა დარჩენოდა, — საავიაციო
ტექნიკუმში მაინც უნდასულიყო. მაგრამ აქაც სას-
ტიკ უარზე დაუდგა კესო და ისე დაემუქრა ბიჭს
რომ ავიაციაზე კი არა, კინაღამ ქალაქში წასვლა-
ზეც აადებინა ხელი. ბოლოს, ისე გართულდა საქ-

მე, რომ რეზომ სკოლის დირექტორი მიუგზავნა დედას, რომელმაც ძლივს დაარწმუნა გაღარჯულ-ლებული ქალი, რომ საავიაციო ტექნიკუმში მფრინავებს კი არ ამზადებენ, არამედ თვითმფრინავის მკეთებელ ტექნიკოსებს. და, რადგან გავითში გამოკვეთნებული განცხადებაც ტექნიკუმში შემსვლელთათვის სასურველ პირობებს იწუქებოდა, კესო როგორც იქნა დაჰაბულდა.

ისლა დაჩენიდათ, — მამიდას დალოდებოდნენ, რომელმაც ჯერ კიდევ ზამთარშივე აცნობა მათ, რომ ამ ზაფხულს უთუოდ მოვიდოდა სოფლად, ერთი თვით მანაც, ინახულებდა მათაც და უკან დაბრუნებისას თან წაიყვანდა რეზო.

მაღე მოვიდა ის დროც. დედა-შვილი დღე-ღღე ელოდა ძვირფას სტუმარს, მაგრამ როგორღაც აგვიანებდა ის და მოსვლის შესახებაც არაფერს იტყობინებოდა. კესო არ ნადვლობდა პირველად ამ გარემოებას, რადგან მტკიცედ იყო დაიმედებული მამიდას დაპირებით. მაგრამ, როცა უკვე ისე შეაგვიანდა მას, რომ, თითქმის საბუთების შეტანის ვალაც გადიოდა, შეფორიაქდა ერთობ. შეფორიაქდა რეზოც: ყველა ჩემმა ამხანაგმა რამდენი ხანია უკვე დანამდვილებით იცის საღაც უნდა ისწავლოს და კიდევ ემზადება, მე კი ჯერ საბუთებით არსად მიმოტანიაო.

კესომ გადაწყვიტა სასწრაფო დებუა გაეგზავნა ამბის გასაგებად და ის იყო, გაეშურა კიდევ ფოსტისაკენ, რომ გზაზე მერხობლის ქალი შემოხვდა და მისგან საკმაოდ სამწუხარო ამბავი გაიგო. იგი წინადღით სახაზროდ ყოფილიყო დაბაში. „სოიუზტრანსის“ კანტორის წინ ენახა რეზოს მამიდა — მანქანის მოლოდინში თოკებგადაქაჩულ ჩემოდნებთან იღვა. თვალი აშარდაო, გულისტკივილით ეუბნებოდა კესოს მერხობელი, მაგრამ ჩემი არ დავიშალე და გამოვეცანო. რეზოზე რომ ჩამოვუგდე ლაპარაკი, წუწუნით მითხრა: ძალიან დარდი მაქვს ჩემი ძმისშვილისაც და რძლისაც, მაგრამ რა ვქნა, ჩემო დაო, ნამეტანი ვიწრო ბინა გვაქვს და ჩვენც ძლივს ვეტევითო შიგ. მომავალი წლისათვის ვფიქრობთ გავაფართოვოთ და იქნებ მაშინ წაიყვანოთო რეზო. ღმერთმანი, მეტი სირცხვილით ვეღარც კი გავბედე მისგლა, მათი უნახავი ვბრუნდებიო ქალაქში.

ასე უცაბედად უფრო ცუდს ველარაფერს გაიგებდა კესო. ფერი დაეკარგა საწყალს, ენა დაება და მწუხარებით დანაოკებულ სახეზე მწარე ღიმილი შეეყინა. „იი დალოცვილს, წერილით მაინც ეცნობებინა!“ — ესლა თქვა და წელმოწყვეტილი გაბრუნდა შინისკენ. უკან აღევნებული მერხობელი ცდილობდა როგორმე ენუგეშებინა, მაგრამ კესოს აღარც კი ესმოდა მისი სიტყვები; იგი ახლა იმაზე ფიქრობდა, თუ როგორ გაემუღავნებინა შვილისათვის ეს ამბავი.

(დასასრული შემდგომ ნომერში)

ი. გიგიაშვილი

წერილი აგარაკიდან

მიყვარს ჩვენი სოფელი,
გაზაფხულის ბუნება
და წკრიალა წყაროს წყლის
პირზე შეშხაბუნება.

ყოველ დილით ვვარჯიშობთ,
გავიბარე კუნთები,
ჩემო კარგო ბებიო,
ჩქარა დაგბრუნდები!

დედას ვფიცავ, მახსოვარ,
შენ გიგონებ ყოველთვის, —
ჩაის ფოთოლს მეცა ვკრეფ,
ვეხმარები კოლეტივს.

სწავლას რაც შეეხება,
ჩემი ნუ გეფიქრება,
ხუთებს თუ ვერ მივიღებ,
ოთხები ხომ იქნება.

ნახ.კ. მახარაძისა

ქანგალას თავკალასკალი

5. შალო კოცონი

ბოლოს ერთმა უჯრემმა, რომლის კიდესაც მე შეუძენველად შევეხე და მეორე მხარეს გასრიალებას ვაპირებდი, თავისკენ მიმიზიდა, შემდეგ ჩეღელი გახსნა და თავის სხეულში გამომამწყვდია. წინასწარ ვგრძნობდი, რომ აქ რაღაც უფრო რთული და სასიში უნდა მომხდარიყო. ეს უჯრედი, რომელშიც მე ახლა ვიმყოფებოდი, არაფრით არ გავაღამ წითელი ციხე-კოშკის, რომელმაც ამ თეთრ მდინარემდე მიმიყვანა. იგი უძრავად იყო გაჩერებული ერთ ადგილას. მის სხეულში მოხვედრისთანავე ცხელმა ალმა დამარია ტანში. ისე ცხელია, რომ, გეგონებოდათ საღვთო კოცონი დაუჩნთათ და არემაჩეს ცეცხლი მოსდებიათ.

მალე შევიძინე, რომ უჯრედი, რომელშიაც მე ახლა ვიყავი, უმოძრაოდ კი არ იყო გაჩერებული, როგორც ეს აღეჩენებოდა, არამედ, პირიქით, მისი სხეული წამოაღწევი იცვლებოდა. ხან შეიკუმშებოდა და ბურთივით მომრგვალებოდა, ხან კი გაიშლებოდა და გაგრძელებოდა.

ჩემს თავში მრავალი კითხვა იბრია: რა იწვევს აქ? რა ამუშავებს ამ უჯრედს? რატომ მომიყვანეს აქ? და სხვა მრავალი.

მე ყველაფერს ცნობისმოყვარეობით ვათვალისწინებდი; თუმცა ყველაფრის გაგება, რაც იქ მოხდა, მეტად ძნელია, მაგრამ ცოტა რამ მაინც დავიმასსოვრე. რაც ამ ახალ, უფოთიან უჯრედში მოვხვდი, მას შემდეგ მოსვენება არ მქონია. ერთი რაღაცა რომ მომიტაცებდა და სხვას გადამიცემდა, ეს უკანასკნელი კიდევ მეორეს ყებებში მაგდებდა, და ასე გაუთავებლად...

რასაც კი დავტყავებოდი, მასიხე ვხლუჩიდი და ნაწილებად ვაქცევდი. ეს რა ძალა მქონია-მეთქი, ვამბობდი გუნებაში. ბოლოს მივხვდი, რომ ჩემი ასეთი მოქმედებით ვწვავდი და ვბუფავ-

ლი იქ ყველაფერს, რასაც კი ვეხებოდი. ის სითბოც, რომელიც იქ ტრიალებდა, სხვა ნივთიერებებთან ჩემი შეერთებით წარმოიშვებოდა. ეს ნივთიერებები თანდათანობით იშლებოდნენ და ათავისუფლებდნენ იმ სითბოს, რომელიც მათ მზისაგან მიიღეს. ჩემს გარეშე მათ სითბოს გათავისუფლება არ შეეძლოთ; ხოლო თუ სითბო არ იქნებოდა, ეს უჯრედი ვერ შეიკუმშებოდა; ხოლო თუ უჯრედი არ იმუშავებდა, ორგანიზმიც ვერ იმუშავებდა.

გავიგე ეს და ახლა უკვე ჩემთვის ცხადი გახდა, თუ რატომ მომწყვდნეს ცის ლაქვარდს და, ამდენი ხერხებისა და მდინარეების გამოვლის შემდეგ, აქ შემომავდეს. შემომავდეს და კარი დამიხურეს.

მე ძალიან ბევრ ადგილზე გადავინაცვლე; ბოლოს გზაზე ნახშირორქანაგა შემიჩხა, შემიჩხა და ისე მაგრად მოვხვიე ხელები, რომ ჩვენი დაცილება არცერთ ძალას აიარ შეეძლო. ჩვენი შეერთებით კოცონს კოცონი მიემატა, სითბოს — სითბო, და მეც წვლილი შევიტანე ხის ქვეშ წამოწოლილი პატარა ცუგარუმელას სიცოცხლეში.

პატარა ბიჭის გახსენებაზე მისი სიტყვები მომაგონდა: „ქანგალასის გარეშე სიცოცხლე შეუძლებელია“. გამეხარა, თურმე ჩემზე წინგებშიც წერენ.

მე და ნახშირორქანაგა ახლა უკვე განუყრელად დაუქვამურიდით ერთმანეთს. ხელიხელგადახვეულებმა რამდენჯერმე მოვიარეთ ჩვენი ადგილსამყოფელი. ჩვენ მტკიცე ფიცი დავდეთ, რომ ერთმანეთს არ დავცილებოდით და გაჭირვება თუ დაღიხნება ერთად გადაგვეტანა.

ასეთ პირობას რომ ვეძებდით, უნებურად შენის თავი გამაძინენდა, — და ქანგალამ თავი ნახშირორქანაგასკენ მიატრიალა, — ხომ გახსოვრ, ჩვენც ასე ვეფიცებოდით სულ პირველად რომ შევეხვდით, მაგრამ ბედმა ჩვენ ეს არ გავვიძიართლა და ჩქარა დავაცილა ერთმანეთს. ასე დამეძინათა ამ ჩემ ახალ მეგობართანაც, რომელთანაც წმინდა კოცონმა შემაერთა. ამის შესახებ დაწვრილებით ცოტა ხნის შემდეგ ვეტყვიო, ახლა კი ჩვენი ამბავი გავაგრძელოთ.

6. ისევ თეთრი და ალისფერი მდინარის ტალღებში

ჩვენ სრულიად მოულოდნელად გამოვძვერთ გავარჯერებული უჯრედის კედლიდან და ხელახლა სითხის თავთხვე ნაკადში მოვხვებით. სითხის წვეთები მე და ნახშირორქანაგას სულ უფრო და უფრო გვაშორებდა ჩვენს უჯრედს. ჩვენ ორივემ რამდენჯერმე მივიხილეთ უჯრ. ერთი მხრივ კი-

რაც ამ ახალ, შფოთიან უჯრედში მოგხვდით, მას შემდეგ მოსვენება არ მქონია.

დღე გვენანებოდა იმ ადგილის დაცილება, სადაც ჩვენ ერთმანეთს განუყრელი მიგობრობა შეგფიცეთ.

თეთრი სითხის ზანტად და თითქმის შეუშინებლად მოძრავ წვეთებს გზადგზა სხვადასხვა მხრიდან ახალ-ახალი წვეთები ემატებოდა და მათი შეერთებით საკმაოდ დიდი ნაკადი წარმოიშვა.

ახლა კი მივხვდი სად იწყებოდა ალისფერი მდინარის სათავეები. მაგრამ, როგორც ადრე ვითხარობ, ვასაკვირი ის იყო, რომ ჩვენი ნაკადი ისევე თეთრი ფერისა იყო და შიგ არც წითელი ფერის ბურთულები დატურავდნენ. ნეტავ სად არის ჩემი ალისფერი ციხე-კოშკი? — გავიფიქრე გუნებაში და ნახშირორქანგას შევხედე. ფიქრებიდან გამოჩვეულმა მანაც შემომხედა და ჩვენი გზა განვაგრძეთ.

ფიქრებში გართულებმა ვერც კი შევამჩნიეთ, თუ ჩვენი თეთრი მდინარე როგორ მოექცა თხელკედლიანი ძარღვის შიგნით. ისევ ეს სულისშემბნოთავი კედლები! — გავიფიქრე ჩემთვის და ნახშირორქანგასთან ერთად თამამად გავცურე წინ. ჩვენი ვიწრო სა-

დინარი თანდათან ფართოვდებოდა და პატარა ნაკადი აზვირთებულ მდინარედ იქცა. რაც უფრო წინ მივიწვედით, იმდენად სულ ახალი და ახალი მდინარის ტალღები ვერეთდებოდნენ და ჩვენთან ერთად ავრძელებდნენ გზას — ვინ იცის საით.

მდინარის კალაპოტი თანდათანობით გამსხვილდა და აზვირთებულ თეთრი მდინარე ალისფერი მდინარეში გადაეშვა. გადაეშვა და წითელმა მდინარემ იგი ჩანთქა. მე ირვლევი მიმოვიხიდე და აღუარებელი წითელი ბურთულო დავინახე. ზოგ მათგანს სულ ახლოს ჩავუარეთ. ვერ იქნა და ვერ ვიცანი რომელი იყო ჩემი ციხე-კოშკი. აღმათ წინ გამასწრომეთქი, გავიფიქრე გუნებაში და ძეხნასაც თავი დავანებე. სიძარბოვით გითხრათ, არც მინდოდა ისევ მის გულგვამში მოხვედრა და ბორკილების დაღება. ჩვენ ისედაც არხეინად მივცურავდით ტალღებზე. მალე შევნიშნე, რომ წითელ ბურთულებს რატომღაც აღარინდელი სიწითლე დაჰკარგოდა და ოდნავად მოლურჯო ფერი გადაჰკეროდა. მდინარეც ადარ იყო ისეთი კაშკაშა ფერის,

როგორც მაშინ, მე რომ ჩემი ციხე-კოშკით უჯრედებისაყენ მივქროდი. მე და ნახშირორქანგა უფრო კარგად დავაკვირდით წითელ ბურთულებს და უცბად მათ შიგნით ბევრი ჩვენი ნაცნობი შევამჩნიეთ. იქ მრავალ უანგბადასა და ნახშირორქანგას ერთმანეთისათვის ხელეუბნი გადარჩებოდა, წითელი ბურთულები წინ მიჰაქანებდნენ მათ.

— უთუოდ ბორკილები ექნებათ დაღებულნი, — ვუთხარი ნახშირორქანგას. მან თანხმობის ნიშნად თავი დამიქნია.

გვერდით ძალიან ბევრმა წითელმა ბურთულამ ჩავვარია, ჩავვარია და გზა ვანგრძობ. ჩემთვის ყურადღება არავის მოუქცევია. არც ჩვენ გვეპიტნავებოდა მათი ყურადღება. სისხლის ძარღვი კი სულ უფრო მეტად ფართოვდებოდა და დიდებოდა.

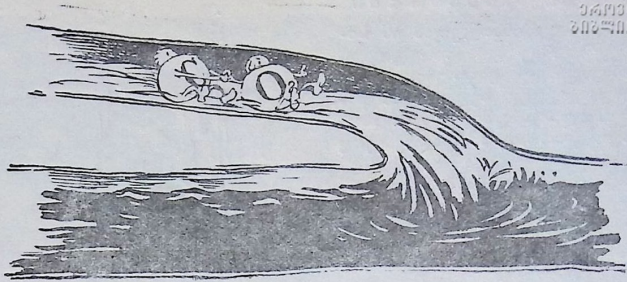
ამ გზით ჩვენ ერთ ხანს კიდევ ვიარეთ და ბოლოს ეს ამოღენა მდინარე ერთ დიდ ღრუში მითიდან დაქანებული ზვავით გადაეშვა. ვადაეშვა და ღრუ თვალის დახამამებაში ამოავსო. მე და ნახშირორქანგა სულ ქვევით მოვეჩქეცი და გავინახეთ. აქედან წამსვე მეორე ღრუში გადავცისროლა უხილავმა ძალამ. მე გამასხენდა, რომ ამ ადგილას ადრე გამოვიარე — აი, მაშინ, უჯრედებისაყენ რომ მიმაქანებდა ჩემი ალისფერი ციხე-კოშკი. დიახ, ეს გული იყო. ამ გულის შეკუმშვის ძალამ გადამისროლა იქ, სადაც კოცონი დავანათე და შენ განუყრელი დავიკავშირდი-მეთქი, — ვუთხარი ნახშირორქანგას. მეც გამივლიათ ეს ადგილი, — ჩურჩულეთ მითხრა ნახშირორქანგამ.

საოცარი მომქმედით ყოფილა ეს გული, — მგრძნობიარედ თქვა ქანებლამ და აზოტასა და ნახშირორქანგას გადახედა. ორივენი სულგანახალული უსმენდნენ ქანებადას.

ქანებადამ განავარძო: — მოთლიანი გული თურმე ორ მარცხენა და მარჯვენა ნახევრებად იყოფა. მარცხენა ნახევარი სისხლს ფილტვებშია რომ მიიღებს, უჯრედებისაყენ გადაისყვრის, ხოლო მარჯვენა ნახევარ

სისხლს ქსოვილებიდან რომ მიიღებს, ფილტვებისაკენ გადაისვრის და მისი გაფართოებისა და შეკუმშვის წყალობით ალისფერი მდინარე განუწყვეტლოვ მოგზაურობს აღამიანის სხეულში. ფილტვებიდან სისხლს უჯრედებში უთვალავი რაოდენობით მიაქვს ენგზადი, რათა იქ განუწყვეტლად გიზგიზებდეს უალო კოცონი, ხოლო უჯრედებიდან გამოაქვს ის ნაწილები, რაც ორგანიზმს აღარ სჭირდება. და აი ჩვენც, მე და ნახშირორქანგამ, ამ უჯრედებიდან მობრუნებულიებმა, გულის მარჯვენა მხარის ორივე ღრუ გავიარეთ და ძლიერი ტალღით შევიწროებულ მილში მოვხვდით. სისხლის ძარღვი სულ უფრო და უფრო ვიწროვდებოდა და გზადაგზა მრავალ ტოტად იყოფოდა. ბოლოს ჩვენ მეტად შევიწროვებულ სანათურში მოვხვდით, ამ სანათურში სისხლის წითელი ბუთრთულები თითო-თითოდ ძლივს ეტეოდნენ და ხანდახან უცნაურად წკარქელდებოდნენ ხოლმე, რომ როგორმე ხვრელში გამძვრალიყვნენ. მე გამახსენდა, რომ ამ ადგილას ძალიან ადრე გამოვიარე. ეს მაშინ იყო, როცა ფილტვებიდან ალისფერი მდინარის ტალღებში მოვხვდი და ჩემმა ხათვლმა ციხეკოშკმა პირი მყოფ და თავის სხეულში მიმამწყვდია. ნამდვილად ის ადგილია-მეთქი, — სიხარულით წამოვიძახე და ნახშირორქანგას უფრო მაგრად მოვხვიე ხელები.

ამ ამბავში რომ ვიყავი, უცბად მე და ნახშირორქანგა რაღაცამ

...სრულიად მოულოდნელად გამოვძვრიეთ გავარჯერებული უჯრედის კედლიდან და ბელახა სიბიზის თხელ ნაკადში მოვხვდით.

მიგვიზიდა და მოულოდნელად ნაზი კედლიდან გარეთ გამოვძვარიეთ. ჩემს გაოცებას სასლფარი არა ჰქონდა, როცა დავარწმუნდი, რომ ჩვენ ფილტვის სწორედ იმ თხელ და ნაზ კედლიდან, ყურძინის მარცვლის ფორმის მჭონე ღრუში ვიყავით, რომლიდანაც მე პირველად ალისფერი მდინარის ტალღებში მოვხვდი.

ახლა კი ჩემთვის ცხადი იყო, რომ მე და ნახშირორქანგას სხეულიდან გარეთ გვედევნიდნენ. გულში სიხარული ვეღარ დავიძვრე და აღტაცებულმა ტამი შემოვკარი. ნახშირორქანგას გაუყვირდა ჩემი ასეთი სიმხიარულე. ნამდვილად მოკამამე ცის ლაყვარლისაკენ მივდივართ-მეთქი, მშობილო, — თითქმის ყვირლით ვუთხარი ნახშირორქანგას და მკლავები ისე მოვუჭირე, რომ მას ტკევილისაგან სახე დაეღმიე. ჩვენ რამდენიმე შევიწროვებ

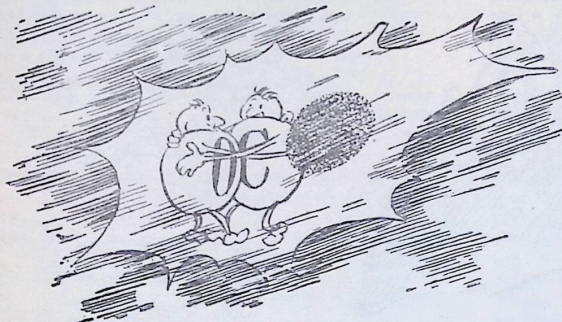
ული ხვრელი გამოვიარეთ. ხვრელები თანდათან ფართოვდებოდა და რაც უფრო ზევით ვიწვედი, სულ უფრო და უფრო მეტად ვგრძნობდი ცივი ჰაერის სიახლოვეს.

მე ამ გზებს ძალიან კარგად ვიცნობდი. ნახშირორქანგასათვის კი ეს ყველაფერი უცნობი იყო. მან მიხნა, რომ იგი სულ სხვა გზით მოხდა ამ ცელქის სხეულში. ალისფერი მდინარის ტალღებით კი მანაც მიმოგზაურა ერთ ხანს. ჩვენ პირობა დავდეთ, რომ იგი თავის თავგადასავალს მაშინ მომიყვებოდა, როდესაც ცის ლაყვარლში თავისუფლად ვესეინებდით. ამასობაში ჩვენ სულ უფრო და უფრო ფართო ხვრელში გადავდიოდით და სულ ზევით და ზევით ვიწვედით. ნამდვილია, ნამდვილია! — აღფრთოვანებულმა წამოვიძახე, როდესაც ორი დიდი ხვრელი ერთ ფართო მილად შეერთდა და ჩვენ უფრო თავისუფლად გამოვიწვით ზევით. ეს ფართო მილი ის ტრაქეა იყო, რომელიც მე ძალიან ადრე გავიარე.

ნახშირორქანგა გამხიარულდა. იგი დარწმუნდა, რომ ეს ბნელი ჯურღუმელები ჩქარა დამთავრდებოდა და ცის მოკამამე ლაყვარლში გასეინებდა გველისებოდა.

ეს ნანატრი ღროც ძალიან მალე დადგა.

ჩვენ კიდევ რამდენიმე ხვრელი გამოვიარეთ და უკვე გარეთ ვიყავით!

ბოლოს გზაზე ნახშირორქანგა შემერხა და ისე მაგრად მოვხვიე ხელები, რომ ჩვენი დაცვილება არც ერთ ძალას არ შეეძლო.

7. ისევ ლაშქარში

ქნელი გამოსათქმელია ის სიხარული, რაც ჩვენ განვიცადეთ. მხოლოდ ახლა ვიგრძენი, თუ რა ფასდაუღებელი ბედნიერება ყოფილა ლაშქარში ყოფნა. მართალი ვითხარათ, ამას ადრე ვერც ვგრძნობდი და ვერც ვაფასებდი. როდესაც მე და ნახშირორქანგამ პატარა ცელქის სხეული დავტოვეთ, უტბად ვიღაცის ხმა მოგვესმა:

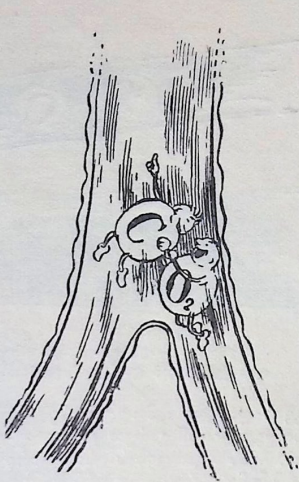
— აბა, არჩილ, მოყევი გაქვეთილი!

ჩვენ ჰაერის მაღალ ფენებში ავიწიეთ და უკან მოვიხედეთ, მოვიხედეთ და გაოცებული დავრჩით.

აქ სადა ვარ-მეთქი, — გავიფიქრე და ნახშირორქანგას შევეყვითე ამ არემარის შესახებ. მან პასუხადა მხრები აიჩეჩა.

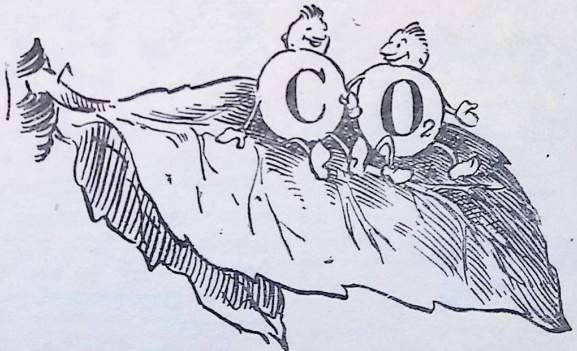
როდესაც მერჩებთან მჯდომ პატარა ბავშვებს გადავხედე და მათ წინ მაგიდასთან დამდგარი ხანშიშესული ქალი დავინახე, მივხვდი, რომ საკლასო თათხში ვიყავით. ჩვენ გაღებულ ფანჯარა შევინახეთ და იქით გავწიეთ. მართალი ვითხარათ, მეშინოდა კიდეც რომელიმეს სხეულში არ მომხდომოდა მოგზაურობა.

ფანჯარასთან მისულებმა ერთხელ კიდეც მოვიხედეთ უკან. მოვიხედეთ და არჩილის სიტყვები გავიგონე: „ჯანგაღის გარეშე სიცოცხლე შეუძლებელია. მას ჩვენ გარემოდან ფილტვების საშუალებით ვღებულობთ. შემდეგ...“ — აქ მას რაღაც დაავიწყ-

ეს ფართო მილი ტრაქია იყო, რომელიც მე ძალიან ადრე გამოვიარე.

და და გვერდზე გადაიხედა. მე უნებურად ის ბალი და ალუბალი გამახსენდა, სადაც პირველად პატარას გავვეცანი და ამ სიტყვებით მოხიბლულმა მის ცხვირწინ დავიწყე ხტუნვა-თამაში. არჩილი ისევ გაჩურჩებულ იყო და არაფერს ამბობდა. იგი რაღაც საწყლად იხედებოდა აქეთ-იქით. გავიფიქრე: მივალ და ყურში ჩაუჭურჩურჩულე რაც მის სხეულში თავს ვაღამხნა-მეთქი, მაგრამ შეშინებდა ისევ ყლაპი არ მიყოფილიყო და გაღებულ ფანჯრიდან გარეთ გამოვედით.

ფოთოლზე რომ მოვიკალათეთ, მე რატომღაც ჩემი თავდასავალი გამახსენდა.

სასიამოვნო იყო ტყის მოშორებულ ფოთლებს ზღვაზე სეირნობა. არ მახსოვს რამდენ ხანს დამტოვლიდა ასე. მზის სხივების სითბო უზვად ვგრძევეოდა არემარეს. ცის ლაყვარლი სეირნობით გული რომ ვიჯერებო, ხელახლა მწვანე ფოთლებს მივაშურეთ.

ფოთოლზე რომ მოვიკალათეთ, მე რატომღაც ჩემი თავდასავალი გამახსენდა, გამახსენდა და დავრწმუნდი, რომ ჩემს გარეშე არცერთ სულდგმულს სიცოცხლე მართლაც არ შეუძლია. ამან უფრო მეტი სიამაყე შემმატა და ნახშირორქანგას ვუთხარა, — თავისი თავდასავალის მიყოლა დაეწყე.

8. მშვანე ფოთლის სხეულში

ნახშირორქანგა დამთანხმდა და ის იყო პირი დალოდ ამბის დასაწყებად, რომ უცებ ფოთლის ზედაპირიდან მის შიგნით მოვხვდით. ჩვენ ხელახლა შიშმა მოვეცივა. მე და ნახშირორქანგა ერთმანეთს ვეკეროდით, ხელს არ ვუშვებდით, მაგრამ ჩვენი სიმტკიცე უსუსტესი გამოდგა. უცებ ნახშირორქანგა რაღაცამ თავისკენ ისეთი ძალით მიიზიდა, რომ ჩვენ ერთმანეთს დავიკოდი. მე ერთ ხანს ფოთლის სხეულში დავრჩი. აქა-იქ მარტოკა დავეჩეტებოდა და ნახშირორქანგას ვთავაღებებოდი, მაგრამ არ ვინა და ვერ მივაგენი მის კვალს. ბოლოს იმავე გზით, რა გზითაც ფოთოლში მოვხვდი, გარეთ გამოვედი.

ამის შემდეგ მარტოდმარტო დარჩენილი მოშორილ ტყის ფოთლებს მოვიკოდი და უცებ თქვენც შევინახეთ.

დაასრულა ამბის მიყოლა ყანგაბაღამ.

— საინტერესოა! — წარმოთქვა ნახშირორქანგამ.

— საოცრება! — კვერი დაუქრა აზოტამ.

მზის სხივები უზვად ვგრძევეოდა არემარეს. ნელი სით ხანხანა ოდნავ არხვედა ხის ფოთლებს.

სამმა მეგობარმა ალუბლით დამძიმებული ხის ტოტები დატოვეს და ცის ლაყვარლი გაუჩინარდნენ.

მეფეტრებელი თვალით

სახბოთა კავშირის ხალხთა სპარტაკილის შთაბეჭდილებები

ყველა გზა ლუწვიკისავე მიღის

წამდაუწმ იცვლება ამინდი, ტყვიისფერი დრუბლები ყოველწამს წვიბით ემუქრებიან მოსკოვს. ხანდახან ჩრდილოეთის ქარი წამოუბერავს, ქალაქის ფარგლებს გაცივლებს საადრო დრუბლებს. ისევ მოიღრუბლება და წვიმს. მაგრამ სპარტაკილია დედაქალაქში და ევრც მონაწილეებს, მათთვისაც ვერც მაყურებლებს ვერ აშინებს ეს ამინდი. პირიქით, სპორტის გულშემატკივრები ამ დღეებში თავისებურ რეკორდებს ამყარებენ კიდევაც, რადგან სპარტაკილია ერთდროულად თხუთმეტ სასეობაში მიმდინარეობს, და ვინაც სურს ნახოს მძლეოსნები — „ლუწვიკე“, მოკრევეები — „დინამოე“, ტანმოვარჯიშეები — „ნორა პონერთა სტადიონე“, მოკლადეები და ძალოსნები უნივერსიტეტის სპორტულ დარბაზებში, მან მართლაც ზღაპრული ფრთები უნდა გამოისხას.

მოსკოვის ტრანსპორტის გრანდიოზულ ნაკადებში ამ დღეებში დიდი ცვლილებაა. სპარტაკილამ თავისკენ მიიწიდა ტრანსპორტის ყველა სახეობა, ლუწვიკისკენ მიჰქრიან ავტობუსები, ტროლეიბუსები, სამდინარო და სახმელეთო ტრამვაები, ტაქსები. ყველა გზაჯვარედინზე დიდი დაფები, ლუწვიკისაკენ გზის მარეწმებილი წარწერებით.

ნამდვილად ყველა გზა ლუწვიკისკენ მიდის. სპარტაკილის მასშტაბი და მისდამი ინტერესი ძალზე დიდია. არ დარჩენილა მოსკოვის — ამ უზარმაზარი ქალაქის ცხოვრების არც ერთი სფერო, რომ სპარტაკილადში თავისი წვლილი არ შეტანოს.

...აღიღოთ ბექვდიიხი სიტყვა. ახლობით სპეციალური კიოსკი ხავსეა წიგნებით, თურნალ-გაზეთებით, ათასგვარი პროკრამებით, სურათებით.

...ვევრდზე საკონდიტრო ნაწარმიამა გამოტანილი. ნამცხვარი, შოკოლადი — სპორტულ თემებზე, კონფეტები — „სპორტები“, შოკოლადები — „მოკლადეები“...

...იქვე სპარტაკილის ნაწარმი: სუნამო — „სპორტი“, საპანი — „სტადიონი“...

...სახოსრო განყოფილებებში: კონვერტები, მარკები, ლუწვიკისა და სპორტული თემების გამოსხტულებებით...

...ახლა ეს სამკერდე ნიშნები? ვინ მოთვლის რამდენი „როგ-ბურთელი“, „მოკრევე“, „მოკლადე“, „მშვიდობის მტრელი“ კოპონად გამოცემული სპეციალურ კოსტუმში.

ლუწვიკე ორი რესტორანი და ორასამდე სასაუზმე მუშაობს, რომლებსაც 1.000 თანამშრომელი ემსახურება.

სალიჩაზე პრინს მოჰიდლავიში

დიდ დარბაზში სამი საქმიადო ხალიჩაა გაშლილი. მათ გარშემო სპეციალურად მოწყობილი ტიბურები ხალხითაა სავსე. დარბაზში ბევრი უცხოელია, ზოგიერთი მათგანი ნაციონალურ ტანსაცმელშია გამოწყობილი, ამიტომ საერთო მაყურებლიდან მათი გამოჩენვა არ არის ძნელი. ესეც რომ არ აყოს, ყველა ჩამოსულს მკერდზე მოზარდილი სამკერდე ნიშნის აქვს წარწერით: „სტუმარი“. სტუმარია ისიც, მსაჯებთან ახლოს რომ ზის, შავი, ტანადი კაცი. მას სამი ფოტო-აპარატი აქვს მხარზე გადაკიდებული, უღებს და უღებს მოკლადეებს სურათებს. ცდილობს ყველგან მოასწროს, არ გამოჩრის არც ერთი იღეთი. როგორც შემდეგ გავიგეთ, იგი ბირმიდან ყოფილა. „ბირმიელი მოკლადეები ჯერ სუსტები ვართ, აქ სასწავლად ჩამოვედითო“, — ამბობს იგი. იმედი გაუშართლდა ბირმელ სტუმარს, საჭიდაო ხალიჩაზე შესანაშნავი მოკლადეები გამოდინა; მართკ ცალქალამანიც, ხსირტლამე, გაბარავეი, კულავეი, ან დამარცხებული, მაგრამ მიინც უძლიერესი ბალავაძე რად დირს.

ახლა ფინალური შეხვედრები უნდა დაიწყოს. მაყურებლებით სავსე დარბაზს ხალხის ახალ-ახალი ნაკადები ემატება. გაიგოს ვასახლელები. ზემოთ, აივნიც ხალხით არის დაბუნძლული. ხალიჩაზე მირიან ცალქალამანიც და ესტონელი სოლოგიფია. მირიანმა შესანაშნავად ჩაატარა წინა შეხვედრები. იგი თავის მტოკეებზე გაცილებით ძლიერად აღმოჩნდა. ვნახით ახლა რა მოხდება, ვის დარჩება ჩემპიონის წოდებით მისთვის. ბრძოლა მწვავედ იწყება. ცალქალამანიც უტებს. მოწინააღმდეგე ცდილობს გაქცეს მას და სწირად ლიებს გარეთ გადის კიდევ. გავიდა სამი წუთი.

აი, მირიანი მაღლა სწევს მოწინააღმდეგეს, ეს-ეს არის უნდა გადარდოს უკან, მაშინ სოლოვიოვი ხიდურით ვერ უშვებო. მაყურებლებმა ადგილიდან წამოიწიეს, კინრები დაიგრძელეს, და უცებ გაისმა ხართი „ოხ!“ — ცელქლანინიძემ ქვეშ მოიგდო მოწინააღმდეგე, მაგრამ გვიანდაა — მოქიდავები ხალხის ვაცცილდნენ.

პირველ რიგში საქართველოს მოქიდავები: გვიან, მუხ-ზაშვილი, ვაზარევი და კარტოკია ხედან, უფროსი ბორის პაიჭაძე უწოთ. ამ სპარტაკიელაზე ბორისმა „უღალატა“ თავის საყვარელ სპორტს, ფესბურთს: იგი ახლა მოქიდავეთა ვუნდის უფროსია და უნდა ნახოთ, რომ წაიფორსილა, იგი ნერვიულად შეიმუშნა, წამოიწია ადგილიდან, იეს არაფერი, ახლავე წამოდგება, ნახეთ?“ — აშვილდეს მას გვიან, და მართლაც წამოიდა მირიანი, მაღლა მოქცდა და ქანცაგმო-ღმდული მოწინააღმდეგე გულაღმა დააკრა ხალიჩზე. გამარჯვებმა სუფთა გამარჯვებმა მირიანს პირველად სოლოვიოვიც მითულოცა გამარჯვება. ულოცავენ მეგობრები, ულოცავენ პაიჭაძე, ულოცავენ მთელი დარბაზი. და, აი, საქართველოს საბჭოთა სოციალისტური რესპუბლიკის პიანის ხმაზე მირიანი ადის გამარჯვების კვარცხლებზე, მთელი დარბაზი ფესბე დგება.

კიდევ ორჯერ აუღიერა საქართველოს პიანი საქიდაო დარბაზში. ახლა ძნელაქესა და ხსირტლაქეს. მითულოცა ათასობით მაყურებელმა სპარტაკიელის ოქროს მედლები.

ბოლოს, საღამოს 10 საათზე, მძიმე წონის მოქიდავეთა რიგი დღეც. ხალიჩზე დინჯად შემოვიდა უკვე თამაშებურ-ცხლილი არხენა მტკიცემული, მის წინ კი ჯერ სრულიად ახალგაზრდა, თბილისელი ბათლიძე დადგა. თანაზარი ჭიდა-

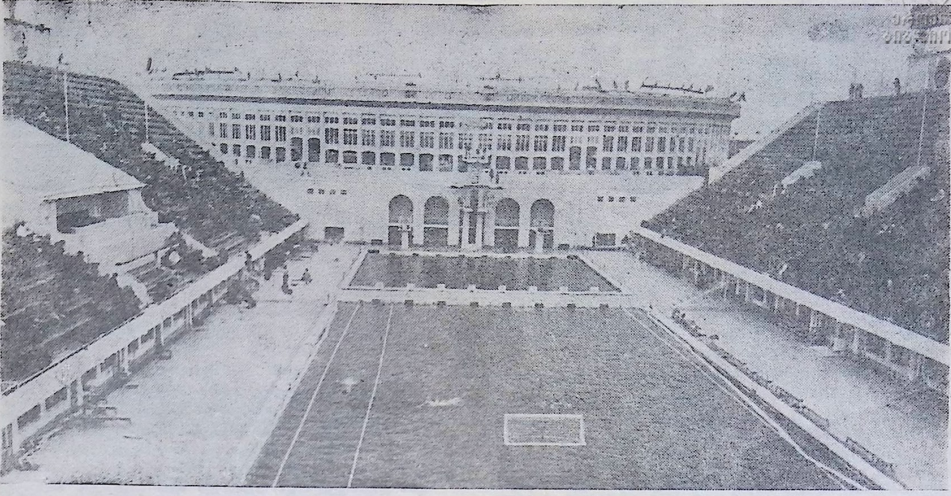
ობა იყო. ბოლოს მაინც დიდმა გამოცდილებამ თავისი გაიტანა და ვინ იცის ეს მერამდნელ მსაჯემა გამარჯვების ნიშნად შეიკოიშვილის მარჯვენა ადმართა მაღლა. დინჯად, დაფიქრებული ჩამოვიდა არხენა არენიდან. ვინ იცის ბათლიძეს რომ ხელს არ მოეგდა, იქნებ თავისი ახალგაზრდობა მოაგონა? ბათლიძე კი სახეგლიმბული ვაერია მეგობრებში. მართლაც და განა საწყენია ასეთ მოწინააღმდეგესთან დამარცხება? ქართველმა მოქიდავეებმა სპარტაკიელაზე მეორე ადგილი დაიკავეს და საქართველოს უნდა მეტად საკირო 17 ქულა მისცეს.

სპორტის ყველა სახეობას თავისი გულშემატკივრები, თავისი დამფასებლები უყავს. აი, ახლა გულშემატკივრები მსღერონების შეჯიბრია გაჩაღებული, ხოლო დინამოს სტადიონზე მოკრებიდან არიან ჩამხული მძაფრ ბრძოლაში, აქ დონინის გორაკებზე, უნივერსიტეტის სპორტულ დარბაზებში ძალისხური სპორტის ათასობით მოყვარულ მოყვრია თავი. შეჯიბრების ბოლო დღეა. საღამოს აქ გამავლენ ყველაზე ღონიერი ადამიანები — მძიმე წონის მტკიცებები. შეჯიბრების დაწყების მოლოდინში მაყურებლები წინა დღეების შედეგებზე საუბრობენ. იგონებენ ბოგანოვსკისა და ვოროზიოვის ბრწყინავე გამოცდებს. ჩვენ გვერდით ულვაშებიანი ბერკაცი წის. აგერ ათიღე წათია ბლოკონი აქვს მოამარჯვებული და ციფრებს საკიკრიტებს, გავაციცებთ აჯამებს ქულებს, კილოგრამებს. ბოლოს ბლოკონი სწრაფად დახურა, იქვე ცარიელ სკამზე დადო და ჩაილაპარაკა: „გათავებულია საქმე, მხოლოდ შემთხვევა თუ გეშველის!“ გამოველაპარაკე მოხუცს, იგი რუსეთის გუნდის გულშემატკივარი ყოფილა. შორეულ სარაიოდან ჩამოუყვანია სპორტის სიყვარულს აქ, „ორმოციღე წლის წინათ ცირკში გამოვდიოდე, ბურთებივით ვთამაშობდი ორფუთიან ვიერზე, — მეუბნება მოხუცი, — რუსეთი ხომ განთქმულია ჯვანიანი, ძლიერი ხალხით და, ამა იანკარი. შეთ, ათი წლის განმავლობაში ჩემი მეგობრი არ გამოჩინე. და ვოლგაზე“. იგი ძალზე გულნატყენია. გუნდის რუსეთის გუნდის ერთ-ერთმა უძლიერესმა წევრმა ნული მიიღო, რამაც უძლიერად პირველი ადგილისათვის ბრძოლის საშუალება დაუტარა რუსეთის ძლიერ კლდეებს. ამიტომ იყო, რომ ამბობდა მოხუცი — შემთხვევა თუ გეშველისო.

საუბარი მსაჯის ხმა შევაწყვეტინა. ფიცარანგზე თვრამეტი ატლტი იყო ჩამწყრივებული, ცოტაც და მაყურებელი უკვე აღფრთოვანებული ემბეზოდა ძალისხონთა ყოველ წარმატებას, მათთან ერთად განიცდიდა წარუმატებლობასაც. მადე მონაწილთა უშრავლესობამ დაამთავრა აქიშვა. დარბაზისი უძლიერესი. მათ შორის რომელიღაც ჩემპიონი გახდება. რომელი? ეს კითხვა ადღეებს ბევრს, მათ შორის მე და ჩემს მეზობელს. შტანგაზე 142,5 კილოგრამა. მისთვის ვინც ახლოს არ იცნობს სპორტის ამ სახეს, ძნელია წარმოდგენა, თუ რა კოლოსალური ძალაა, რა განუზომელი ნე-

გაუძნელად ძნელაქეს (მარცხნივ) მსოფლიო ჩემპიონ ბუნკინის წაქცევა. ახლა იგი მორიგი იერიშისათვის ემზადება.

საქტრაო აუზი. უკანა პლანზე გ. ი. ლენინის სახელობის ცენტრალური სტადიონი.

ბისყოფაა საქარო იმისათვის, რომ უზარმაზარი წონა რა-
ღაც მეთედ წაშებში მკერდამდე აიტანო, ხოლო შემდეგ
მკლავების ძალით თავს მაღლა ასწიო, გაქიმულ მკლავებზე
გააჩერო. „შტანგასთან მიდის იური ქართველიშვილი!“ — აცხა-
დებს მსაჯე. დარბაზში სრული სიჩუმეა, მხოლოდ მოუს-
ვენარი ფოტორეპორტიორები ფუსფუსებენ, მოსახერხებელ
ადგოლს იძებნენ. ანთებენ პროექტორებს. კინოოპერატორებ-
ი გადასაღებად ენალებიან. შტანგასთან დინჯად მიდის
ქართველიშვილი, რამდენიმე წამი იგი უძრავად დგას, შემ-
დეგ ნელა იხრება, შტაცივდ ავლებს ღერს ხელებს და
ეღვისებური სისწრაფით შტანგა მკერდზე ააქვს, აქედან კი
ერთი ძლიერი დაძაბვა და შტანგა გამართულ მკლავებზეა.
შტეფარზე სამი თეთრი ნათურა იწებება. წონა ჩათვლი-
ლია. „კარგია, ძალიან კარგი, — ამბობს მოსტეი, — მაგ-
რამ წვრთნა აქლია ამ ახალგაზრდას თორემ...“ ...თორემ
იური პირველი ადგილის ერთ-ერთი პრეტენდენტია — ეს
კარგად ვიცი ჩვენც. კარგად ვიცი თვითონ ქართველი-
შვილაც და ახლამა ამიტომამა რომ ამბობს: „ენახო, მომავა-
ლი შეგვიბრძნებენ წინ არისო!“

მოსულდნედი სიურპრიზი

მეორე დღეს მცირე არენისაკენ გადწიეთ. იქ დღეს
ძალზე საინტერესო შეხვედრას: მოსკოვის კალათბურთელ-
თა გუნდი, რომელსაც თითქმის ყველა საბჭოთა კავშირის
ნაერთი გუნდის მოთამაშე, ყაზახეთის ახალგაზრდა კო-
ლექტივის ხელდა.

კიბეებზე თორმეტობდ წლის ბიჭუნა შემომხვდა, ქული,
ხელში ეჭირა, საფეხურებს ახტებოდა.

— როგორია იქ საქმე? — ეკითხები ბიჭუნას.

ბავშვი არ შეჩერებულა, სირბილით ჩამირბინა გვერდზე,
ალბათ სხვა მოედანზე მიიჭრაოდა. გზადგვა მომამახა:

— ვასია ივებს, ვასია!

მიხვედ, რომ ყაზახეთის გუნდი ივებდა. „ვასია“ ეს ხომ
უკან ახტებია — გოლიათი ყაზახი, მოულოდნელ სიურ-
პრიზი არა მარტო მაყურებლისათვის, არამედ თვით კა-
ლათბურთის ოსტატისათვისაც.

ახტავე ბირველად ამ რამდენიმე წლის წინათ თბილის-
ში საკავშირო შეჯიბრზე ვნახე. მაშინ იგი ახალი კაცი
იყო სპორტში, უჭირდა ბურთის დამორჩილება, მაგრამ თა-
ვისი უზარმაზარი სიმაღლით მანც იჯაბნდა მოწინააღ-
მდეგის. მას შემდეგ ახტავე კიდევ გაზრდილა, ახლა იგი
2 მეტრსა და 32 სანტიმეტრს აღემატება. სერთო აზრით
იგი ყველაზე მაღალი ადამიანია არა მარტო სპარტაკიდალ-
ზე, არამედ მთელ კავშირში.

...თამაშის დამთავრებას რამდენიმე წუთი აკლია. მაცუ-
რებლებით სავსე ტრიბუნები გუგუნებენ, საერთო ხმაურში
იძირება ცალკეული შეძახილები, ყვირილი, სტენა. მაცუ-
რებელთა სიმართა აშკარად ყაზახეთის მხარეზე; ამხვეცე-
ბენ ახტავეს, წამაღუწუმ ვისმის: „მიდი, ვასია მიდი!“ —
სიაც არ აუოგებს და „მიდის“ — ბურთს ბურთზე აღა-
გებს მოსკოველთა კალათში. ნერვიულობს მოსკოვის გუნ-
დის მწვრთნელი, რაღაც დარბიგებს აძლევს თავის მოთა-
მასებს, ის მხრებს იჩენას: „რა გქნა, მეტი არ შემიძლიაო“. მართლაც და ძნელია წართვა ბურთი კაცს, რომელსაც
მხრებამდც კი ვერ სწვდება.

შეხვედრა ყაზახეთის გუნდმა მოიგო. უნდა გენახათ მოს-
კოველი ბავშვების აღფრთოვანება; ისინი გარს ეხვეოდნენ
„ძია ვასიას“, ათასგვარ შეკითხვებს აძლევდნენ, ფოტო-
აპარატს უმზინებდნენ, ავტოგრაფებს თხოვდნენ. ისიც ბავ-
შური გულკეთილობით უსრულდება ყველაფერს. „ეს კარ-
გი, მაგრამ კრემისწი როგორად გაუმკლავდებიო?“ —
ეკითხება ერთი. (კრემისწი ლატვიის გუნდის მოთამაშეა,
ასეთივე გოლიათი, სიმაღლით 2, 19 მეტრი). „მე მაგას ვას-
წავლი როგორ უნდა კალათბურთის თამაშიო!“ — ღმინ-
ლით ამბობს ახტავე. და მართლაც რამდენიმე დღის შემ-
დეგ, როდესაც ლატვიის და ყაზახეთის გუნდები ერთმა-
ნის შეხვედნენ, ვასიამ „ასწავლა“ თამაში კრემისწის, აუ-
რაცხელი ბურთები ჩაყარა მოწინააღმდეგის კალათში, მაგ-
რამ მარტო ვერაფერს გახდა და თამაში მაინც 8 ქულის
განსხვავებით ლატვიელებმა მოიგეს.

ფედია ქრეშუკი

...

ბავშვებო, ბევრ თქვენგანს წაუტიბავს წიგნი „გზა ცხოვრებასა“! ამჟამად ფ. ვიგორიანმა დაამთარა თავისი წაწარმოების მეორე ნაწილი. ისევე, როგორც პირველი ნაწილი, აქაც საბავშვო სახლის ცხოვრებაზე მოვითხრობს ავტორი. მოთხრობის მთავარი გმირია — საბავშვო სახლის დირექტორი სემიონ კარაბანოვი, რომელთანაც მისი მეუღლე ვალენა მუშაობს.

წაუყვებო, რომელსაც ჩვენს ეურნალში ებეჭდეთ, საბავშვო სახლის ერთი აღსაზრდელის — ფედია ქრეშუკის ბედზე მოვითხრობს.

მიტია კოროლიოვს (მეტ სახელად კოროლს) და ლირას ჩვენი მკითხველები უკვე იცნობენ წიგნის პირველი ნაწილიდან; დანარჩენ ბავშვებს ასლა ვაცნობთ, — ქსენი კარაბანოვის ახალი აღსაზრდელები არიან.

• • •

ახალი ბავშვი

სადღური იყო ფედია ქრეშუკი, სად ცხოვრობდა მისი ოჯახი, ანდა რატომ გამოიქცა სახლიდან, ვერ დავადგინეთ. არავითარი სახლი მას არ ჰქონდა, მაგრამ გვარწმუნებდა, რომ 12 წლის იყო და მეოთხე კლასში სწავლობდა.

ერთხელ, დავინახე, ჯიბიდან ცხვირსახოცი ამოიღო.

— შენია ცხვირსახოცი? — შევეცითებ.

— აბა, ვისი იქნება?!

— მამ, მითხარი, ცხვირსახოციც „ფ. გ.“ რატომ გაქვს ამოკარგული, თუ შენ ქრეშუკი ხარ.

მან სწრაფად, წარბებქვეშოდან გამოიხედა, წამსვე მიმართდა თვალი, ტურმები მკაცრად მოკუმა: სულ ერთია, ჩემგან ვერაფერს გაიგებო.

— როგორც ვინდოდეს! — ფუთხარი მე.

დარწმუნებული ვუყავი, რომ სხვა გვარისა იყო; გვარი შეიცვალა, რომ ოჯახის მონახვა უფრო გაძნელებულიყო. ჩემს პატარა ბიჭობაში ბავშვების ხეთი საქციელი იშვიათი როდი იყო. ზოგ უპატრონო ბავშვს თავისი ნაშედეგი გვარიც კი ავიწყდებოდა და თავისთავს, ჩვეულებრივ, შერტყმული სახელი იხსენიებდა. მაგრამ ეს ოცინა წლებში სდებოდა; ახლა კი უკვე ოცდამეათწლიან ვიწყო და ოჯახიდან გაქცევა უფრო ნაკლებად ვგხვდებო. ვარდა ამისა წერლობანიდან და სხვადასხვა ნიშნებიდანაც ჩანს, რომ ოჯახში უსწრუნაით ფედიანზე. პალტო ახალი არა აქვს, მაგრამ ვარსებია. ფეხსაცმელი მაგარია. თითოერთი ფაქინადა დაექმსილი.

მოვლოდნი ბავშვის ტანსაცმელი ასეთი არ შეიძლება ყოფილიყო.

— ვინ ამოგკმსა? — შევეციებთ სხვათაშორის.

— მე თვითონ, — იყო პასუხი.

აღარ ვაწყენებ უნდობლობით. რამდენიმე დღის შემდეგ სამწარუფლის ქუარქლის გახებული საწმენდი ვაჩვენე და სხვათაშორის ვთხოვე; დააკრებ-მეთქი.

ჯერ ივარა, შეზღვევ რაღაც გახსენდა და დაიხნა. ვალიამ ნების და ძაღვი მისცა; მან მოლუშულად და უსტრუხლად ივხარა ორი წუთის განმავლობაში და უხმოდ გადადო საკერავი. ყველაფერი ნათელი გახდა, სიტყვებიც ზღაპრით იყო, მხოლოდ თვალბოთი თქვა: „რა ვუყუთ... დამიჭირეთ და ეგ არის!“

— მომისმინე, — მივმართე მე. — რა საქირა თვალბუქობის თანაში? რატომ იკრებ? ძალით შენ არავინ დაგბარუნებს. მხოლოდ სიმატილ მითხარი და წამდ ერთად მოვილაპარაკოთ.

მან არც კი მიპასუხა. სულმდა და ტურმები ჯიუტად მოკუმა.

ქრეშუკი ლობაძის რაზმში მოვთავსეთ. აქ უცებ ლობაძე თავისი უფლებები გამოიჩინა მასზე.

ღირა ყველასთან მეგობრობდა. უკეთ ჩემთან მეგობრობდა; მანდობდა ყველა თავის გულიტკივილს, მიწარება თავის გეგმებსა და მოსაზრებებს ყველაფერზე, რაც ჩვენს ორგანიზაციას იყო და სდებოდა. დამცბობდა ცხოვრებოდა ცანია გორიშვილი. კორილისა სჯეროდა, პატივს სცემდა ის-ივას, არავინ იცოდა რატომ სსულდა ლობაძისთვის. საერთოდ კი ყველასთან ერთნაირად ქარგი და ვულფია იყო. მაგრამ ქრეშუკი მისი გულის რაღაც განსაკუთრებულ სიშველს შეეცო.

— მასთან დამეგობრება მინდა, — მაუწყა ერთ საღამოს.

— მოეცუნა, ვანა?

— კი.

— რით?

— კარგი ხელნაწერი აქვს, — მითხრა ლირამ ჩუმად.

მეცადე ჩემი გავიყრება არ გამოქვეყნდებინა. მართლაც ხელნაწერი ფედისა ნაშედეგიად ბრწყინვალე ჰქონდა; წეროლი, მაგრამ გარკვეული, ბეჭდურითი მრავლად. მაგრამ შე რატომღაც მიჩვენებოდა, რომ მეგობრობისათვის ეს მეტად მძიმე რა იყო. ლირა ყოველდღიურად პოულობდა ქრეშუკში ასამ დირსებებს:

— ხატვის მასწავლებელი აქვს. იცი როგორ ხატავს? ამოცანებსაც მშვენივრად იყვანს.

მაგრამ აქ მოულოდნელი დაბრკოლება აღმოჩნდა: კრემ-
ლუს ლიბრათან მგებობა არ სურდა, მას საერთოდ არა-
ვისთან მგებობა არ უნდოდა, მტკობოდა, ღირსა მას არა-
ფრად ეტყვინებოდა.

— მიომეში! — წყრობით მიმართადა ფედიკა, როდესაც
ღირსა მასთან საუბრისო განსწავლვებით მივიდოდა. — რას
ჩაატყვიდ?

ანატოლი არ უდრენდა, არც არასოდეს უკმაბდო არ უპა-
სუხებდა, გოთუდა დაჯავბოდა მის გვერდით და აწმა-
დებდა ვაგვიტოვებდა; საწოდო თოასში ადგომო გაუცვალა ის-
რას, რომ მის მგზობლად ყოფილიყო.

უფროსების დაჯავბებს ფედიკა უსიტყვოდ ასრულებდა,
არასდროს უარს არ იტყოდა, არ კამათობდა, კარგად სწე-
ლობდა. საერთოდ გარტყნულად სხვებისაგან არაფრით გა-
ნიჩიოდა. მე მაინც მგვერდიდა, რომ ამ ბიჭუნას სულში რა-
ღაც იყო ჩაწყვეტილი — ღრმად, არაბავშურად.

მ ა შ ლ ი ს ხ ე

— მომისმინე, მომხარათა გალიამ გდრ კოდვე წაფხულის
დაბლევს, — დღეი ხანია მიწოდდა და რაღაც ვერ მოვახერ-
ხე... ახლა დაჯავბებულნი ხარ იქნება?... — და ღარქმდა.
შეხებდ და ვეცდიდი — ასე ფრთხილად შორიდან წამო-
წყებდა... გალიას ხასიათს არ ვაღდა.

- რა არის დაჯავბებული?
- მე... მე მიწოდდა... ხე დამერგა... ვაშლის ხე.
- მერე რა?
- არაფერი.
- მერე და ღარქმე.

რამდენიმე დღის შემდეგ სათხოვიდან ნერვი მოვიტანე.
გალიამ თვითონ ამოთხარა ორში. ვაშლის ხეს ფეხებზე ნა-
კერი მოსწას. მიწოდდა მივხარებოდი, მაგრამ მან აღმოხი-
რად მოვიტოვა ნემსი ხელი. ჩაგმობია ღირსა:

— გალია კონსტანტინოვნა, მე მოვიციტო...
მან ისიც წყნარად მოვიციტა, რამოდ უფურცბდი რო-
გორ ჩაასო ორმის ძირში სარე, როგორ ფრთხილად ჩაგვი-
ხე, შევაძინა მაღალზე ხომ არ ღდა. არა, ყველაფერი რიგზე
იყო. იგი ყურადღებით ტყენიდა მიწას. შემდეგ ვაშლის ხეს
პალო მიაბა, რომ ქარს არ დავრჩა, მე კი ვიდექე და ვუშ-
წილდი რაღაც ამფერული გრძობაში. შემდეგ ურბოლად
გადავხედი დავაშვებს — ისინი ბლომად აღმოჩნდნენ ჩვენს
რკვერვოდ და ხასებზე შევაშინი: ისინიც მიმხდარაყვენენ,
რომ გალია უზარბოდ არ რგადა კოდვე ერთ ხეს ჩვენს ცხო-
ში, ფანჯრების წინ, და ამ საქმეს თან ურთავდა თავის რა-
ღაც განსაკუთრებულ აზრს. და უტყე, თითქმის გულში ვამ-
კრებს. რასაკვირვებლია, ეს მხოლოდ მე შემქმლო გამოიციტო!
მაგრამ იქვე ჩემს უყან, ვიღაცამ ჩაითრჩულა:

- კოსტიაკს ვაშლის ხე...
- ეს არც ზიოიან თქვა, არც ღირსამ, რომელიღაც ახალმო-
სულმა ბავშვებებანი.

ვაშლის ხემ კარგად გაიხარა და გალიაც მსრუნველობით
უფროდა. და აი, შემდეგ ის მოსდა:

ერთხელ ღირსამ განსწავლვა თოკი შეეცვალა, რომელითაც
ვაშლის ხე პალოზე იყო გამობმული. მან ფრთხილად გახსნა
კვანძი. მე დავინახე და ვადავწყვეტი, რომ ღირსა გალიას
სიზავნას ასრულებდა. ვამოყვარდა, ვინაშენ მგვერდებრივად
გალია უფროდა თავის ნაშუენს, და ადარს ჩაერტყულოარ საქ-
მეში. ბოლოს გახსნა ღირსამ კვანძი და თოკის შესაცდელ-
ლად იშვაღებოდა, რომ მომავალი კრემსუკი დანახა.

— იე, დედა!

ის არც კი მოაბრუნებულა. ღირსა ხელზე ღორდა. ფედიკა
უტყე ვაცხარადა, მთავრად მიტრიალდა ლიბრასკენ და
მთელი ღრმით ჰქრა ხელი. ახატული პირადიან ვაშლის ხეს
დაიტვა და შუაზე გადატყდა.

- ხელი არ ახლო! — მივაძახა და მივირბინე.
- ვაშლის ხე წარბლ ქიქრქი ეკიდა. ღირსა გვერდზე იდგა

უწყნოდ გაშლილი ხედებით, და შვე, ბოშურ ხასებზე შეცდარი
ფერი დასდებოდა.

- ლოდა, დღობანდი ჩქარა!
 - შენ გვიანა შემთხვებდა? — მომესმა გალიის ხმა.
- იგი თავს დაშვებოდა.
- გოლია, შემთხვადეს! — მიფუტე მე და თავი ავიდე!
 - გალია კონსტანტინოვნა, — მივარდა ღირსა, — მაა-
ტიყო, მე მოვტყედა.
 - კრემსუკის ხსენ წითელი ლეპებით დაფარულიყო. — იგი
იყურებოდა საღდაც შორს, თვალმავტრებით. უტყე მოსწყე-
და და კისრისხებით გაიტვა სახლისკენ.

მ ი ნ ი ა რ ქ ე მ

გათავდა წაფხული, ჩიარა შემოდგომაში. წამთარი თბილი
იყო და მარტის დასაწყისში სასტკად იქნა აკრძალული
მდინარეზე ციფურებით სრიალი. მაგრამ, გორაკს რომ ჩავუა-
რე, კატევი დავინახე, მხიარულად სტყენდა და პირდაპირ
მდინარის ყინულზე მისრიალებდა.

მოუცვადი, ვიღერ გორაკზე ამობრუნებოდა, და ვკითხე,

იცოდა თუ არა მან ჩემი ბრძანების შესახებ.

— მერე, მე ხსენ ციფურებით არ ვსრიალებ?! — მიხასუხა
დაუდრებდა.

— თავს ნუ ხსენილებო! ძალიან კარგად გესმის, რომ
ციფით უფრო საშიშია. ეს უყანასკენელი იყო, გესმის?

— მესმის!

ორი დღის შემდეგ კი გორაკზე ციფებით წავიდნენ კრემ-
სუკი და მისი ერთხული, გასურული ჩრდილი — ღირსა.
ფედიკა ცოტა-ცოტა შეშინდა ანატოლს და ადარს ავდებდა:
სულ ერთია მინც ჩამავცილებოდა. ამგვარად, ისინი მშვიდო-
ბიანად სრიალებდნენ და გორაკზე მდინარეზე კი არა,
მარტხეზე უხევერდნენ. და აი, გორაკზე თავის ციფით კატე-
ვიც გამოჩნდა.

- გასრიალდეთ მდინარეზე, — შესთავაზა ფედიკა.
- სტეონი ავანსიოვიის არ უზრძანებია, — შეესიტვა
ღირსა.

— ეგებ სტეონი ავანსიოვიისმა გიბრძანა საწოვარა წოვეო?

— ახა! ახა! — გაბურთხილებლად გამოცხმურა ღირსა.

— ნეტა რას ელაპარაკები! ეგ სულ ჯიბრით ღამარა-
რაკობს. — თქვა კრემსუკი. — დაჯექი, წავიდეთ.

კრემსუკი უკან ციფზე იჯდა და ღირსას უტყვიდა,
კატევის სიტყვა ადარს უტყვებს, ისე ვაპკრა მთელი ძალით
ხელი ცოვას. ფედიკამ ვეღარც დაუბრუნებია, ვეღარც ციფის
მოტრიალებდა, ვეღარც რაინეს მოფიქრება მოასწრო, რომ
ცოვა სწრაფად დავიბარებოდა და ერთ სტეონში შუა
მდინარეში შეიქრა. ყინულმა ტაკვანი მოიღო და ფედიკა
ციფიანად წყალმა დაფარა.

მიტას და კოროლს, რომლებიც პირველები გამოჩნდნენ
ყვირბლზე, მოუხდენ სამივეს წყლდან გამოთრევა, იმითვე.
რომ ფედიკას კვალდებულ უყოყმოდ გადააყვენენ მდინა-
რეში ღირსა და კატევი. სამივენი ყინულის ნაპირს ჰკიდებ-
დნენ ხელს, ყინული ტყვედნენ და ფედიკას, ახას გარდა,
კიდევ ცოვა ეწეოდა ძიბს, თანაც თოკი გახვლართა.

მიტია მსეტლით დაწვა ყინულზე და ისე მიითრია თავის-
თან კატევი. იგი ყვირით გაუხვლდა:

— მე — მერე, გდრ ტყენი გაუყვანე!

მიტამ შერეინა, დაქიარა ღირსა და გამოიყვანა, მაგრამ ამ
დღის ყინულზე ჩატყდა და კოროლი მსრებამდე ყინულოვან
წყალში აღმოჩნდა; სტაკა ხელი თმებში კატევის და ყინულზე
გატყურებდა. ნიკოლაის წინააღმდეგობის გაწყენის თოვი უყვე
ადარს ჰქონდა. აქ უყვე ნიც მიფუსწარი. რაღა ბეგერი გავაგრ-
მელო, მეც წყალში აღმოჩნდი. ყინული იმდენად სუსტი
იყო, რომ ხედლის ერთი შესებებით ტყვედებოდა. ვადავქერი
თოკი და კრემსუკი განთავისუფლდა. მე კი ხან წყალში ჩა-
ბირეთი, ხან შედარებზე ამოტიტებებოდი ბიჭუნა ნაპირამდე
გამოვიყვანი. მიტია ნახებრად მოცურავდა, ნახებრად მოვა-
ყვებოდა ჩვენს.

გონდაკარგულ ფედისათან ერთად ნაპირს ვეტოტბოდი, შემდეგ მიტანაც მივშველა.

— მხოლოდ მე, ყველაფერი მე ვარ დამნაშავე! — ტორილით ყვიროდა კატაევი. — მხოლოდ მე! ისინი არაფერ შუაში არ არიან!

— შემდეგ გაუარკვიოს! — შევაჩერე მე — შინ გაიქცე, ჩქარა!

მეგობრივ და თან ხელეზზე გადაწყვეტილი ფედია მიმყავდა, სველი ტანსაცმელი მწვავდა, სუნთქვა მეკაროდა და მხოლოდ ერთზე ფიქრობდა: ჩქარა მივედინა სახლამდე.

უკან ცრულხეზად დადგარი კატაევი მომხედვდა და კბილების ძაბვებით ერთდამიპებს იმყოფებდა:

— მე, მე! ისინი არაფერ შუაში არ არიან!

ყინულის აპზანების მიღობის შემდეგ გალიას სულში მოხედნენ. ისინი სპირტით დაწვილეს, ყოფილს ჩაი დააღვინეს, ლოკინში ჩაიწვიეს; ამ მსარუნველობიდან თავის დაღწევა მხოლოდ მე და ზიტამ შეეძლებოდა. თვითონ დავიზნოლეთ ტანი იქამდე, მიყერის ტუფი ნაქერ-ნაქერა რომ არ ჩამოგვეცვიდა, მშრალი ტანსაცმელი ჩავიცვიეთ და სამზარეულოში მიკალათებულნი ცხელ ჩაის ზედირზედ ვსვამდით მთელი საბავშვო სახლის მოზნადრენნი თავისმეტყრევით აწუღებოდნენ სამზარეულოს, რომ დაწვრილებით გავცოთ რა მოხდა.

— ახლა აღარ მოგვახვედრებენ! — ჩაიბურტყუნა კოროლმა.

როგორც კი შევბოთი, ჩვენს ზაწია საავადმყოფოში წავიდით. აღარც მახსოვს ეს პატარა, კვადრატული თეთრი ოთახი როდის გავიხსო. მესამე საწოლიც აქ შემოერთიათ, სამივენი დაეკურნათ და თბილად ჩავფურთხათ.

— არ დაეწვიები! — დაიწყო კატაევი.

— მე შენ გაიწვიებ, არ დაეწვიები! — ს! — ფეთქა ტონია რინალდოვანამ.

მიგობრივ და თან ხელეზზე გადაწყვეტილი ფედია მიმყავდა.

ნიკოლაი დაღუბდა. ჯერ ჩემს მშერთას ეძებდა, მაგრამ მე კეთილად მისთვის არ შემიხებია. შერივ გადაბრუნდა მეორე ვერსიულზე და დაშტერებოთ დაიწყო თვალღირება. არაფერი სასურველიც თითო კედელს.

ლირა თავს კარგად გრძობდა, გათბა და ზომიერმა სანთალზე გადაქრა მის შავგარებთან ლოკებს. მხოლოდ ფედის აკანჯალბდა. ცნობიერება დაუბრუნდა, მაგრამ კბილებს მაინც აკარკავებდა. გაიცა. დაწვებზე წითელი ლაქები დაჩანდა, თვალები უბრაგინავდა. ლირა ჩუმად, შემშინებული უყურებდა მეგობარს.

ა ვ ა ლ მ შ მ ფ რ ა ბ ა

მეორე დღეს საბავშვო სახლის ექიმმა ივან ნიკიტინმა თქვა: ფედის ფოტოების ანთბა აქვსო. ვფიქრობ მჭირს გადახილვა კატაევი, რომ ფოტოების ანთბა მას აღმოჩენილია და არა კარმზრუს, მაგრამ ის და ლირა სრულიად უკანსადები იყვნენ.

ლირა სკოლიდან დაბრუნების შემდეგ სულ საავადმყოფოში ახლოს ტრიალებდა და მზად იყო გალიას ყოველგვარი დავალბა შეესრულებინა. თავიდან ნიკოლაიც აქ დაყუდებდა, მაგრამ გალიას მისთვის არ მთუზართავს, და ბიქი თითქმის თავის მთელ თავისუფალ დროს სასადილოს ფანჯარასთან ატარებდა. ბავშვებს ესმოდათ, რომ შეწუხებული იყო და მიტომაც აღარ უსაყვედურებდნენ, მაგრამ, უბრალოდ, არავის უნდოდა ნიკოლაისთან არც დაპასუჯი და არც თანაგრძნობის გარეშე.

გალია, როგორც ყოველთვის, როდესაც ვინმე სერიოზულად ავად გახდებოდა, საავადმყოფოდან აღარ გამოდიოდა. პირველ ორ დღეს ფედია უძრავად იწვა. სიცხემ მისი სახე შეუცვლბოთი გახალა: ყოველთვის მკრთალი სახე, ამჟამად დაშვარბილი უჩაოლებდა. მძიმედ სუნთქვდა, ცნენით. ეერ ლაპარაკობდა, ტურებს ძლივს ამოძრავებდა და ჩვერსულებდა. მარტო არ სტოვებდნენ. თუ გალიას წახლდა დასკირდებოდა, ლიდა სცვილდა.

ლიდა დიდი მსარუნველობით აწვიდა წამალს, ფურცელზე იწერდა ტემპერატურას, და ლმობიერად ეკითხებოდა:

— კიდევ დაგახსრო? ხომ არ გცივა?

ფედია ხათრინი ავადმყოფი აღმოჩნდა, არც კენისობა, არც ქირვეულობა, ოღონდ ყოველგვარ საქმულზე უარს ამბობდა, წყალს კი თხოულობდა. დღის მეორე ნახევარში უცბებ იკითხა:

— ყველანი გადაარჩინეთ?

ჩვენ მივხედით: მიუხედავად იმისა, რომ სახლში მოყვანისთანავე სულ მალე დაუბრუნდა ცნობიერება, ყველაფერი არ ახსობდა.

— მე შემიზიდა... — შევბით წარმოთქვა მან, როგორც კი დაშვინდებული ჰასხუბი გაიგონა.

დამით ისევ გამოერკეთა:

— ყველა გამოართიეთ? კოლაეც?

ჩვენ ვეღარ გავიცეთ, როდის ბოლავდა და როდის უბრუნდებოდა ცნობიერება. დამდამობით სმირად დედას ეძახდა და იყო შემთხვევა, რომ გალიასაც ეძახდა:

— დედა!

მეოთხე დღეს ტემპერატურა დაეცა. ფედია ისევ ძალიან ფერმკრთალად გამოიყურებოდა. სახსავად შევედი და ზევისწარი — დაწვებზე ცრემლები ჩამოსდიოდა. თვითონ მივარდა, მაგრამ მან თითქოს ბოლიშის მოხლბით მოხალა:

— კი არ ვტორი, ეს ისე.

— სისუსტის ბრალია! სიტყვა შეაშველა ლიდა.

ლირას ნებადართული ჰქონდა საავადმყოფოში ყოფილიყო არა უმეტეს ნახევარი საათისა დღეში. მაგრამ ის ცდილობდა მისთვის განკუთვნილ ამ ნახევარ საათში ფედია სათვის ეამზნა ყველაფერი, რაც სდებოდა შინ და სკოლაში. სწრაფად ლაპარაკობდა, წერტილებს და მძიმეების გარეშე და ყველაფრის ამოყუქავს ასწრებდა.

— კმარა! კმარა! შენი გულისთვის ფედიას სიტემ აუწია! — აჯღებდა ლიდა. ისიც უჯერებდა და მიდიოდა. კარებთან

მისვლამდე მაინც ახერხებდა, დაემთავრებინა რაც ყველაზე მთავარი იყო.

მამემ ავადმყოფობისაგან განკურნებულს ყოველთვის შევი-
ნობ თვალების გაოცებულადი კლვარებით, ხშირ, მადლი.
ბოლოს ადამიანს უბრუნდება ღონე, ცხოვრების სურვილი,
მის თვალებში ახარ ჩანს დალოდობა, გულგრილობა; მასში
ყველაფერი მიმართ ახალი ცნობისმოყვარეობა ელვარებას.

ფედია უხალისოდ განასაღებდა, მთელი დღისათვის იწვა
შემოქროლ, დაღმებულ, თავისთავში ჩაქცეილი.

ს ა შ უ ბ ა რ ი ლ ა მ ი ტ

ერთ ხალხში გალია საავადმყოფოში იჯდა ფედიას ლო-
კატონი. დამა ჩაწული იყო, ფედიას ეძინა, გალია კი ლე-
ნიჩას კაბას უტერებდა. შენდევ ახელა, და შაიი მწერა
ერთმანეთს შენდევ.

— არა კვიანავ? — გაუყვარდა. გალიას, — გუყურია?
მან უარის ნიშნად თავი გააქნია. მუდღერება ჩამოვარდა
იქვე. დრო გადიოდა. გალიას მოერევნა, რომ ბიჭუნა ისევ
ინახებდა. თვალები დასუქდა და ახარ ინჩარებდა. და უტე
მიცხმა:

— იცით, რა უნდა ვითხროთ, გალინა კონსტანტინოვნა...
და ფედია აღმარაკდა. ჯერ წყნარად მოუთხრობდა, შემ-
დე კი უფრო და უფრო აღუფრებო. გალიას არ შეუწყვე-
ტებოდა, ისე უსმენდა. მას ესმოდა, რომ ფედიასათვის რა-
ნაირი საშინელიც არ უნდა ყოფილიყო აღუფრება, სჯობდა
აღუფრებულყო, განთავისუფლებულიყო სიმამისაგან, გაღ-
მეთვალყურეობა ყველაფერს, რაც დიდი ხანია სულს უმძი-
ვებდა.

ფედია პოლტავის ახლოს ცხოვრობდა დღითი და პატარა
ყმით. „პოლტავის ახლოს!“ — (ეს მას უტეც არ უტეცებს
და ილია ხნის ფიჭის შემდეგ) მამა არ ყუდა და არც
ახსივდა. დიდა საჩუქრავალი ფაბრიკაში მუშაობდა.

— აი, ასე ცხოვრობდითი. ძალიან კარგადვე ცხოვრობდითი...
ფედია უტეც დადუმდა. გალია არ განჩაგულა, არც სიტყ-
ვით და არც მხებდებით არ აუშქარებია იგი. ფედია დიდახს
სდებდა, დეკობოდა მთავარ ამბავზე გაღასასვლელად ემზა-
დებოდა. გალიას ხელი არ შეუშლია აზრების მოყვარებაში,
მაგრამ იგი სულშია ისე დიდახსნა, რომ გალიამ უტეც გაი-
ფურკა, ხემა არ დავინიო. აიხელა და დიდახს, რომ ფედია
ფართოდ გადებულყო მოვლადერთ თვალებით მას მისჩერებოდა.

— თუ, — წყნარად წარმოთქვა გალიამ.
ერთსულ, ფედიას დედის სურათი გამოკიდეს ქალაქის
ხალში, იქ საპატრიო დაფა იყო დეკურაციების სურათებით.
ფედიას ძალიან უყვარდა თავის ძმასთან ერთად ხალში
სიარული და დედის სურათის ყურება. ერს ბავშვებმაც
იცოდნენ ამ საპატრიო დაფის შესახებ და სურათები ეცლი-
ნებოდნენ, ფედიასაც რომ არაფერს ეტყვა ამის შესახებ
(პატარა ქალაქში ყველაზე ყველაფერი იცინა). მაგრამ,
რასაკვირებოდა, ფედია ლაპარაკობდა ამის შესახებ. მისთ-
ვის სასიამოვნო იყო, რომ ასეთი დედა მყავდა. გაუხარდა
ფედია, ფაბრიკაში რომ წაყვანა ერთხელ დედამ, რათა
ენახა ბიქს როგორი პატივისცემით და აღუჩინებოდა ელვარებ-
ოდა დედამის ყველა. ფედიასაც გულთბილად მხებდნენ
და საპატრიოს უტრისში მიზარებულად ეტყობოდა მას.

შეუდევ ფედიას დაავალეს დამხატვა კედლის გაწევის სა-
თაური. მინ, კაცეითლების დამხატვების შემდეგ, მაგიდაზე
გაწყო სქელი ფურცელი, ფუნჯებით, საღებავები და მუშავდა
მუშოვანს. ყველაფერი რიგზე მიდიოდა, ასობეი დამაზად
გამოდიოდა და საღებავიც ერთნაირად ესმებოდა. ოღონდ
უძირისა და სასულ ცხვირწინ უტრიალებდა. ფედია რომდენ-
ჯერამ უმჩანდა მომცილდოდა. მაგრამ იგი არ უყვარებოდა.
შემდეგ რადიკალიზარად ისე შემოტრიალდა, რომ პატარა მუშა
წითელი ტუშით ზედ კედლის გაწეთზე გადააყრავა. ნაშუე-
ვარი გავტედა, ტუში მთელ ფურცელზე ჩამოიღვარა და
არაფრის შესწორება აღარ შეიძლებოდა. ფედია გაცოფებუ-
ლი მივარდა მძის. ამ არეულობის დროს დედა შემოვიდა.

გამოვიჯდა ბიჭი და ფედიას კისერში წამოარტყა. (დღეს
არასოდეს შეივარდა, ახლა კი გამარტყა...) დიდახს ლანდ
დაღდა და ბოლოს უთხრა, რომ ერთი თვის მანძილზე კისრში
არ წავიდოდა და შეიბრუნებულ ახალ საღებავებსაც აღარ
მიდებდა.

მეორე დღეს ეწის ბავშვებმა დაუძახეს — ახალი კისრ-
რათის სანახავად წავიდეთო. ფედიაზე უარი უთხრა. უარი
უთხრა მეორედაც და მესამედაც; ჩამოაციდნენ რატომ? მან
ყველაფერი უშაბო და უტეც ერთმა ბავშვმა უთხრა:

— გასაგებია, ეგ ხომ ნაშუევიო დედა არ არის.
ფედია ისევ დადუმდა. დიდახს იყო ჩუმად.

— მე მას არ დაუფერავ! — უტეც სრულად ჩაილაპარაკა
ფედიაში. — ამ ის. ისე ვცემებ; ჩამოაციდნენ დედაჩემთან გავი-
ქციე და ვიციხეს, დიდახს ჩემთვის არ შემოუხედნია, ისე მითხ-
რა: „ლომუქას რას უფლებ ყურს, სტუქსი“. თვითონ კი ზედ
არ შეივარებს... გალინა კონსტანტინოვნა! — ნაწყვეტ-ნაწყ-
ვეტ განაგრძობდა ბავშვი. — ახლა აყვანე, უწინ კი სუ-
ლელი ვიყავი, ვერა ვხდავდი, ახლა ყველაფერს ვხედავ;
კარგად არ მექცეოდა. ეგორს ელოლიავებოდა, მე კი ზედ
არ შეივარებოდა.

რა არ შეუძლია შეინახოს ადამიანის ეტვიანა მესხიერებამ
რა არ ანოტივტავა ფედიაზე სულის სიღრმისა! დედა
ზოგჯერ მეტ უსმენდა ეგორს, ვიდრე ფედიას, დაბავებ-
დეს ეგორს უფრო კარგ საჩუქარს უტეცებდა და არასო-
დეს არ ეტყობოდა.

— მე კი ერთბიგოზე იმყოფებითე გამაინდვავდა! ძილის
წინ ეგორთან მივიდოდა, დაახსრავდა, გამოელაპარაკებოდა,
მე კი „დაიძინე, ფედია!“ — მხოლოდ ასე მეტყოდა.

— ის ხომ პატარა, პატარეს ყოველთვის...

— ჰოდა, ისიც ასე აზრობდა ყოველთვის; „ეგორს უშუა
პატარაა“. მე კი დიდი ვარ და ყველაფერი ჩემს კისრზე
გადადიოდა. იქ გაიქციე, ეს მთუტანე, ის გაუტეთ, რატომ
არ დალაგე, არ დაგაგე... წინათ ვერ ვხედავდი, ახლა კი
ყველაფერს ვხედავ. რატომ მატყუებდა? ასე მეტყოდა: „არა-
სოდეს იტყუო, თუ სიმარტულს ტყუი, — დანაშაულის ნა-
ხებვარი გესმენა!“ — თვითონ კი...

— კარგი და პიტიხე დედას? იქნებ იმ ბიჭმა ვითხრა
ტუშითიო.

— რასა ბრძანებთ, გალინა კონსტანტინოვნა? განა ბრმა
ვარ? მაშინვე მივხვდი ყველაფერს და მასთან ცხოვრება აღარ
მოვიხსურე. დე, თავის ეგორსუქსათან დარჩეს, მე რა საჭირო
ვარ, — მე ხომ შეიღო არა ვარ და ის ჩემი დედა არ არის,
რა საჭიროა უტრებთან ცხოვრებაში!

ფედია წამოვიდა ისე, რომ მან წერტილი არ დაუტოვებია.
წამოვიდა მეტივე გაღაწყვეტილებით, რომ არასოდეს აღარ
დაბრუნებულყო.

— თუ არ გინდა დაბრუნდე — ნუ გინდა. მიდი, მივე-
როთ მაინც, აბა, იფიქრე დედაც რომ არ იყოს შენი, ალბათ,
როგორ წუხს და განიცდის შენს აზრს. ხომ უყვარხარ.

— არაფერც არ ვუყვარავ. თუ მისჩერებ, გალინა
კონსტანტინოვნა, მე მაშინ აქედანაც გავიქციევი. — ფედი-
ამ საწულზე წამოვირა.

გალიამ ისევ დააწვიანა.

— არა, არა, შენი ნებართვის გარეშე არაფერს არ მიე-
წერე. ან და ხომ არც ვიცი ხად მივეწერო.

ისევ დააწმუნენ.

— ფედია, თუ შეიძლება სემიონ აფანასიევიჩის ვუამბო?

— უამბეთ. მხოლოდ, თუ ის...

— რა, არა, მე მას ყველაფერს აუფხსნია. ასე რომ, უშუ-
ლად არაფერს არ გავაკეთებთ.

ისევ სიჩუმე.

ფედია, შენ თუ იცი, რომ სემიონ აფანასიევიჩი უტრია
ადამიანმა გავარდა?

— ვიცი.

— და იცი, რომ ის ადამიანი მშობელ მანახავით უყვარს?

— ვიცი.

— და განა ადამიანს არ შეუძლია მიერივოს სხვის ბავშვს, როგორც თავისას?

— აზბთ, შეუძლია. მე არ მქირდება, მე არ მინდა.

— აბა, დაიძინე.

— მას კიდევ დიდხანს არ დაუძინია. ხან ერთ გვერდზე გადაბრუნდებოდა, ხან მეორეზე. შემდეგ ვეუბნებოდა დანა და ხელში თავივე ამოიღო. პოლს, ვერაღვე გადმობრუნდა. ბალომს ხელში მოხვია და წყნარად დაიწყო სუნთქვა. ტუჩები გაეხსნა. ვამდვარ ბავშვურ სახეზე ნაოქები გაუსწორდა. ძალიან ფრთხილად შეუესწორე სახანი მხარებზე და ჩუმად გამოვიღე ოთახიდან.

ღ რ მ ბ თ რ ვ ლ ი

ამობენ, ყოველი ადამიანის ცხოვრებაში იდგება წუთი, როდესაც თვალმა მისი ბავშვობა, თავიდან მისი სიწყნარი, და ამ წუთს იგი სამუდამოდ იშპისოვრებს. შვარა მე არასოდეს მიფიქვია, რომ ბავშვობა უშუალოდ იშპისოვრებს. ბევრს ასე მგონია: რომ ბავშვობაში ყველაფერი წაეთვია. უბრალო, და არც თუ ისე დიდი ზომისაა — სისარულიც, სიმწარეც, შეტარებაც, შეგაც, ერთგულებაც და რისხუცა. არა! ეს ასე არ არის! ბავშვობაში ყველაფერი ნამდვილია. წმინდური, აქ არ არის სათამაშო გრძნობები, სათამაშო სისარული და დარდი. ამიტომ არ ვცივი ვთვლი ვულის გატეხვა თუ აბოლოვებს ბავშვობას. არ ვცივი, არა მგონია. მაგრამ პირველი ვულის გატეხა სტოეებს ღრმა, მძიმე კვალს. რომელიც არაფრით ვწმენდება! — ეს შე მტკიცედ ვცივი! ცხოვრებაში პირველი ვულის გატეხვა ყველაფერ სხვაზე უფრო მწარეა. მისგან დიდი ხნით ბნელდება ყველაფერი ირგვლივ. იგი დიდხანს უშლის ხერლს წათლად დანახვას და სამართლიან განსვას. ამაში დარწმუნებული ვარ, ეს საკუთარი გამოცდილებიდან ვარ. რომელიც 12 წლის ვიყავი, პირველი მიიხვდი ქალაქში. მე გამოვიტყვი ბნელ, მშვიდ სოფელს, სადაც ჯერ მწყემსად ვიყავი ერთ კულასთან, შერე კი მემამულის ძროხებს ვმწყემსავდი. იმ ხანად ჯერ კიდევ ღმერთი მწამდა, რაც მთავარია მტკიცედ მახსოვდა მშობლების დარცობა. არასოდეს ვმათხოვრობდი, თუმცა მშვირცლ ვიყავი, მწყურველიც; და სადაც მიღამდებოდა, იქ მიიხილდებოდა. ვუშვობდი: ვერაღველი ვყოფი. შეშხს ვიხვდი, იშვრებსა და ბაზრის მოიღვანს ვცვილი.

ერთხელ, მტად მძიმე, უსიხარული დღეს, ერთი კვირის შიმშილის შემდეგ, როდესაც ყველაფერი მერქოდა თავში და თვალს მიხილდებოდა, ბაზარში ერთი ნაქები ქონი მოვიპარე. ეს სიტყვილი მოსვენება არ მაძლევდა: ჩემს თავს ღალაჯობაში ვხდებოდი, ტავაზე მოუხვებ პასენებას, ჩემი დანა. შალი ძილშიც მახსოვდა და ცხადშიც, ჩემ გავწავალი, რომ გადავწყვიტე გამომსწორებინა შედევმა: სოფლისა და ქალაქის გაუთავებელ გზებზე ბრძამ დავეუბოდი. დარში და ავტომობილს დავხტიალი. ბრმა მოწყურებს აგრეთებდა, მე კი მისი „თვალეები“ ვიყავი, მგეროდა, რომ ღმერთი მამა ტიებდა.

ბრმა უსიხაროდ მტენი იყო, მხოლოდ კისერში წამორტყმაზე არ ძმწყობდა. მაგრამ მე მიიხვ არ ვიყავი მასზე გაბოროტებული. მე მას წმინდანად ვთვლიდი და ყველაფერს ვაბატებდი. ძალიან ღარიბულად ვიციებებოდი. ბრმა ამბობდა, — გაძლიმა დანაშაულიაო, სიმდიდრე და სიხარბე — დანაშაულიაო, ლოთობა — დანაშაულია, და ცუდ სიტყვას ღმერ-

თი არ გაატირებო. მისი ლაპარაკი მოწონებულად იღებოდა და, მაგრამ ყველაფერი, რასაც ლაპარაკობდა, მანსაღვლებდა და მამიხებდა.

ერთხელ სოფლის ტრაქტორში გავათენეთ. შუადამისს გამოვიბდა და გავშედი: ჩემი ბრმა მთვარი იყო. იგი თავისი მსგავსი მანქანების კომანაში ივდა, რომლებიც სახეები არყის სისხავან მოღრეცოდათ, ბინძურად იმეროდა, ხარხარებდა, ტრაბახობდა იმით, თუ როგორ ბატყებდა ხალხს: ისინი მას, ღმერთის მოციქულს, უსანსკენლ გროშებს აძლევდნენ, ამას კი პოლტავაში საკუთარი სახლი მქონდა.

წამოდები, ვცდილობდი გამოვხიზნებოდი ყველაფერს. დაბს, ის იყო — ჩემი ბრმა. მაგდაწე დი ქონი, ძეხვი, თორი პურარი, ტავა ნიშპიკურები, ბრმა სანსკლავად მიდღრულდ სკამებს, თან არაყს აყოლებდა და ხელნაწი საპაგლო სიტყვებით ლაქნავდა ხალხს. მათი სულღური ნდობისათვის.

იმ დამხვევ გავიქნე. სად მიგრობდი, თვითონაც არ ვცივი. და მახსოვს ჩემთვის სულერთი იყო, რა დამემართებოდა; საპაგლობა იყო ცხოვრება და ქვეყნისათვის მერყა. აი, მაშინ დაიწყო ჩემი მოგზაურობა: დავხტიალიობდი ბოშათა ბანკადა, სულ მოვიარი თითქმის ყველა ბაზარი, რომლებიც მრავლად იყო პოლტავის მარშარა, ბავშვობა არ დასრულდა. იგი ჩემთან დარჩა, მხოლოდ ადამიანზე გულის გატეხვად დიდი ხნით განაპირობა ჩემი დამოკიდებულება სალხთან, დიდხანს მიწლიდა ხელს დამეგვრებინა მისთვის და შემეგვრებოდა იგი.

ნეტა რა ადამიანი ფედიას დიდა? დაბს, დამბა რა მშვიდუნდობდა აქვს, მან მისცა ფედიას სიცოცხლე, თუ სხვა ქალმა. იმ! რარც მინდოდა გამეგო როგორი ადამიანი იყო ის.

თუმცა იმ ქალს სულა არ ვიცნობდი, რატომღაც დარწმუნებული ვიყავი, რომ ფედია ტუღოდა მახთან, როცა ადარ უშვებდა, როცა დაივიწყა და დამახინგვა წარმოდგენაში მის ნამდვილი სახე. არ ვცივი საიდან გამიჩნდა ასეთი რწმენა.

ფედიას ორი ამოცემსილი პერანგი — თითქმის ერთადერთი ქონება, რომელიც მან თან მოიყოლია — ბევრის მთქმედი იყო დარბი ცხოვრებაზე, ტანისამოსის გაფრთხილების აუცილებლობაზე, დიდის მსარუნებლობაზე, სურვილზე, რომ ვაიფიქვოს სხვაზე ცუდად არ ევლო, გაძლესა და ძნელ საათებზე სამსახურის შემდეგ, როცა თვალები გეხებოდა და დაღლილობა ლოცინისკენ გიწვევს, შენ კი პერანგის შესვლა ძალს არჩევ, რომ ამოკეცილი არ შემეჩვენს...

მაგ ყველაფერი ტანსაცმელზე და ფესსაცემილზე ზრუნეთი მთავრდება? არა! ასე არ უნდა ყოფილიყო! სულა ვცდილობდი წარმომადგენს უცნობი ადამიანის პორტრეტში, ამ წვერიანებით წარმომადგენს, როგორი იყო იგი. ახლა ფედიას სიამოვნებით ლაპარაკობდა თავისი წარსული ცხოვრების შესახებ იგვანში, წიგნების შესახებ, რომლებსაც მაშინ კითხულობდა, ტყეში და მდინარეზე სიერობაზე. მე ვავიკარებო მზათ საღამოობით დღეა ხმადალა უციხიხვდა ბავშვებს.

— ეს მაშინ, როცა მე ითხვა არ ვცივდი. მერე მე დავიწყე კითხვა და ისინი მიხიენდნენ. ეგოკრა სატავად, დღე კი... — ფედია ბორძიკობდა და იღუშებოდა, — იქვე რალაქის კერავდა, ან აქერებდა, როგორც გალინა კონსტანტინოვნა.

მაგრამ შემდეგ თავი დავანებე გამოკითხვას იმიტომ, რომ მშვიდობიანად დაწებულნი თხრობა აუცილებლად მწარე ბრალდებებით და საყვედურებით მთავრდებოდა. „ეს ეგორს უყვარდა როცა უკითხავდნენ, თვითონ კითხვა არ იცოდა, პოლა, „წაიკითხე, წაიკითხო!“ ამოხვდა დედა. მე კი მძულს წამაბლა კითხვა. ყველამ თვითონ უნდა წაიკითხოს. ტყეშიც, როცა მარწყვის საკრეფად დავდიოდით, როგორც კი შვიფი მარწყვს ვნახავდით, მოიტა, ეგორუშკას მივცეთ, პატარააო!...“

ეს იყო მეტად მძიმე მის თხრობაში — რაღაც არ უნდა დასჯდომოდა, ცდილობდა ყველაფერი ვადავსხვავებინა და გაეშავებინა. ყოველ სიტყვას, ყოველ უბრალო საქციელს იმისას, ვისაც დედად აღარ სთვლიდა, იგი ხსნიდა წვრილმანი უღირსი აზრით, ყველაფერში მიყრდნობას და უსამართლობას ეძებდა. ვხედავდი, რომ აღამიანის მესსიერებაში არაფერი კვდება. ფედა მიაზობოდა ისეთ წვრილმანებზე, ნამდვილად ისეთ მიკროსკოპიულ უმნიშვნელო რამეებზე, რომ ხანდახან მეგონა, მთელი თავისი 12 წლის ყოველდღიური ცხოვრება წუთიწუთზე ასხვდება. მაგრამ ყვებოლა იგი ისეთი

ბოროტი, შურისმაძიებელი გრძნობით, თითქოს მთელი თავისი წარსული შებოლოდ შუშის ნამტვრევში ხედავდა და ამინდვად ამინდვად მასში კარგს, ნათელ სხვის.

თუმცა ფედას შევპირდი, რომ უიმისოდ მის ოჯახს არ მოვებნდი, მაგრამ ამჯერად უფლება მიეცეო ჩემს თავს წმიდად არ დამეცვა დაპირება, უბრალოდ, ვალდებული ვიყავ გამოეკებინა ყველაფერი, რაც ჩვენზე იყო დამოკიდებული, რომ იმ ქალისათვის ერთი მაინც შეგვეტყუებინებინა — ბიჭი ცოცხალი იყო. დეიძლი დედა იყო იგი თუ არა, სულერთია, ალბათ, ადგილს ვერ პოულობდა. უნდა ვავფეგო პოლტაის ახლოს რომელ ქალაქში იყო სამკერვალო ფაბრიკები, — ეს ძნელი არ იყო. წერილები დავგზავნე რამდენიმე მისამართზე. ვაცნობე, რომ თორმეტი წლის ბიჭუნა ფედა კრეშჩუკი, ჩვენთან იმყოფებოდა, ხოლო ვაფრთხილებდი, რომ ვერძლი ბავშვის ნებადრთვის გარეშე, და ვთხოვდი ყველა საკითხზე მოეპართათ მხოლოდ ჩემთვის.

თარგმანი თ. გიხარაძის მიხედვით

(დასასრული შემდეგ ნაწილში)

ჩოქი
86

კონდოლეულ პიონერთა აზვავი

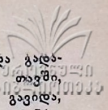
ახალი ამბავი სოფელ ნაიფიეთ მოეფინება ზოლზე, თითქოს ვანგებ კარდაკარ დაღის ვიღაც და ენა მიჰქცეს, მაშინვე შეიტკობს ყველა: ახალი ვერონიბი მოდისო, და მოუთმენლად მოეღიან მის გამოჩენას. ანდა თებროს ბიქს პირველ გაშავირზე რადიომიშღები უყიდნია, ჯერ სახლშიაც არ მოუტანია. კომსართან თავმოყრილი მგზობლები კი ამაზე ბეობენ. ხმაბაღალ სიტყვას თუ მოჰკრებს ყური, მეორე დღეს ტურზე ხელაფარებული ჩურჩულებენ ქალები: ე, რა ღვთის წყრობა მოხვლია, აქამდე კარგი შვილი იყო, დედის დამავერი და გამზარებელი, წუხელ კი შინ ისე გაუფავრებია ყველა, ლამის სახლიდან გაუგლიათო. ზოგჯერ კარგი ამბის გამხელაც არ გინდა, მაგრამ ხალხის დაუნახავი და მიხვან დამაუღელი მაინც არაფერია.

ბავშვებს კი ეგონათ, მათი ამბავი ჯერ არავინ იცოდა. ეზოში, ხან დერეფანში მოფარებულნი ერთიმეორებს ეტურჩულებოდნენ და ეფიცებოდნენ, რომ არ ვაამხლენ არსად. მაგრამ სახლში მოსულხს ზოგს პირობა ავიწყებოდა. ზოგი კი ფეკრობდა: შინაურები არსად იტყვიანო, ბავშვური სოფლისულობა სძლედა და მაშინვე ფეკრს გაანდობდა. ეცხაც ბებია შეკვდა სახლში, ერჩია მასთან არაფერი წამოსცდნოდა, ამიტომ, რომ ცნობისმოყვარე ბებია ჯერ ტოლად გაუხდებდა შვილიშვილს, ახსა და კარგს გამოისტყუებს, ბერეუ კი ეზო-ბუჩა ჩამოიფლის და ყველას უამბობს. იქნებ ახლაც ვინმეს ბებია იყო დამნაშავე? მთელს სოფელს მოედო კონდოლეულ პიონერთა ამბავი. დიდი და პატარა ყველა ამაზე ღაპარაკობდა. აქურთ კაცს, თბილისში რომ შეხვედროდა, საღმის თქმას ძლივს მოასწრებდი, რომ იმას ვეცურო: და ვაიბე? ჩვენი სოფელში ბავშვები ფერმას აშენებენო. და ქებას მოჰყვებოდა — შრომისმოყვარე და გამარჯენი არიან ჩვენი პიონერებიო. სკოლის ეზოში „მტკაველი“ წა-

ვეთი აქეთ, ჰექტარიც არ უნდა იყოს და რამდენი რამ არ მოჰყეთ იქ: ბური, სიმინდი, ხახვი, კომბოსტო. ათასგვარ ცდებსა და ღაკეირებებს ახლდნენ ნორჩი მიწურარელებო.

მართლაც, სასკოლო წაკეთება შარშან სახელი გაუთქვა პიონერებს. აიფენოა ქიკაქსა და აწორ უთაღიშვილს ვენახი ეზარათ მოსავლედა და შემოდგომაზე შეიღას სამოცდაათობმეტი კილოგრამი ყურძენი მოკრიფეს და წააბარეს სახელმწიფოს. წაკეთებ მოყვანილ მოსავალში აღებული თანხით კი თბებში, ბარებში, ფიწლები იყიდეს. რაც კი ხელსაწყოები აკვდა სკოლის ლაბორატორიას, ყველა შეიძინეს და შეაკეთეს. ეზო ახალი რკინის ბაღით არის შემოღობილი — ესეც პიონერების თაოსნობა; რამდენი ერთი ჩამოთვლოს კაცმა. ყველა ეს სალაპარაკოდ და სამაგალითოდ ჰქონდა აქურთ კაცს. მაგრამ „ფერმას აშენებენო“ ხმა რომ დაირხა, ამის თქმა ნაადრევი იყო. ეს ჯერ მხოლოდ სურვილი იყო პიონერებისა, მაგრამ უფროსები რას იტყვიდნენ? მზარს დაუტყრდნენ? თუმცა, რაზნის საბჭოზე რომ განაცხადეს, პიონერებელმძღვენელს ძალიან მოეწონა: ამაში ყველა დაგვესმარებაო; ამბობდა იუფუხვა ხელმძღვენელი“. სკოლის დირექტორმა შეაქო კიდევ: ყოჩაღ! კარგი საქმე წამოიწყეთ და ამა თქვენ იდით, როგორ დამთავრებთო. მაგრამ პიონერები ფეკრობდნენ, რომ საქმისათვის ეს არ ეკაოდა. სიხარული ჯერ ნაადრევიცა, საქმე ის არის, რას იტყვდა კოლმეურნეობის გამგეობა? ძია არჩილი? და ამიტომ მაღაღდენ ახლა თავიანთ ვანზარებას, ვაი თუ არაფერი გამოვიდეს და მაშინ სოფელში დაცინვით ავეკობებენ — ტრაბახობდნენ, გაკეთებთო კი ვერაფერი გააკეთებო.

მაღაღდენ და აგერ თურმე აშასაც არა სცოდნია? ვინ უთბრა ნეტავ?

მატირა გიგო ხეზე შესტყულებოყო. ექვის წლისა კი იყო
 ხსენს, მაგრამ თავისზე უფროსებთან ყოფნას და თანაში
 არაფერი ერჩია. ეტოლებოდა მათ ყველაფერში. გაშვებ-
 რათ, იტყობა ცოლუფუას და კისერზე მოახტებოდა, საჩი-
 რადო იწვევდა. სიფხვლი უყვარდათ ღამასზე, სუშუქა გიგო
 და ათამბებდნენ. გიგოს კი ყველა თავისი ძალი და ამ-
 ხანაც ეცანა. მაგრამ ბოლო წანებში ბავშვი აღწევდა, არა
 უფროსები რაღაცს უშაზღაღდნენ და ბრალობდა. ახლა
 თვალში მოსკრა სკოლიდან გეგუფად გამოსულ პირენებებს.
 ცოლუფა, გიგი, ივლიტა, ოთარი, ნასყლა. ყველა აქ იყო.
 მამინებე გვაზე დაუხვდა, ხეზე აცოცდა და იქიდან დას-
 კურვდა.

— ვიცო, ვიცო! ფერმას აშენებთ არა? მერე სადა გაქვით
 ფიცარი? აფურს ვინ მოგცემთ? ჰქვი წიწილები უყრბოხად
 ვის გაუფინდა? — უჩახდა გამომწვევად პატარა გიგო მი-
 შავალ პირენებებს. მაგრამ ახლა მისთვის არავის ეცალა.

— გასსხვ, ცოლუფა, შარწონ ნადვისებს ვეპირდებოდნენ
 კოლმურნობაში და ავი მოწყურს კიდელს! თუ ახლაც შეგე-
 პირდნენ უსათუოდ გავგოყთებენ, — მშენებდებდა გიგი
 ელგუფას.

კატორამდე მანძილი დიდი არ იყო. ათიოდე წუთში იქ
 გაჩნდნენ. მაგრამ კართან შეყვნდნენ. ზღარბლის ვრცე-
 ტრბომა ვერ გადააბიჯა, დადგნენ და ერთმანეთს შეეპატიო-
 ნენ.

— შედი, ბიჭო!
 — შენ თითონ შედი, თუ კარგია! — ისმოდა კანტარის
 კარბთან შეგაფუფხული ბავშვების წურჩული. შინით
 ივდა და მუხავდა ძია არჩილი — კოლმურნობის თავ-
 მჯღღმარე. გავიანა თუ არა ჯარზე მომდგარი ბავშვების
 ჩურჩული მამინებე მიიტყვა სამუფოა, მაგიდის უფრა შესწია,
 სათვალე მოისხნა და ყურა ათხოვა:

— ბიჭო არა ხარ? შედი პირველი — ემღაღღებოდა ივ-
 ლიტა გიგის. არჩილი კოლმურნობა კარგად ივდა რისხ-
 ვის მოსლუიყვნენ ისინი, იმასაც ხედავდა, როგორ უქირ-
 დათ შემოსვლა, მაგრამ იმის მაგივრად რომ მოხებოდა, და
 იქიერებოდნენ? გამოიყვნა, ავადიღდნენ არ იქიერდა, კარ-
 ბებისკენ იყურებოდა და ფიქრბდა, ნეტად დიდხანს გა-
 რძობებოდა იყო კარბთან ბავშვების „კვადილი“. რადც
 სიამოვნებას ბავშვია ეს ამავე, ყმწაბრობა თუ მოაგონა.
 შესაძლოა გაანსხდა რომელიმე „იქიერბ“, რომლის შერება
 და შოგ შესხლა ახე ვაქიერდა ერთხელ. უყურბდა კარ-
 რებს და იღიბებოდა. ამ დროს თითქო კარი თვითონ გაი-
 ღო და ოთახში ივლიტა შემოიქრა. ეტყობოდა ხელი ჰქრა
 ვილაცა, წვაიორბიჯა, ძლივს შეკავა თავი. მამინ კი გაბე-
 დეს დანარჩენებმაც და სათითადე შემოვიდნენ ოთახში.

— ერისა! როგორ არის საქმე აქ შემოსვლად ვერ გავი-
 ბელიათ, ვაყავიბაზე კი თახხა სდებო, დიდ საქმეს ეხო-
 ლნიბით, თვეწისთანა მშობრბებს ამიღებდა საქმე როგორ ვნ-
 დითი?! — გახტურბა ძია არჩილი და ბავშვებს ეშვაყურბდნენ
 შეხედა. ბავშვები ახლა აწურბლები იდგნენ მაგიდასთან
 და მოკრბლებით შეტყურბდნენ ძია არჩილს თვალუბოში.

— კარგი, ვიცო რისთვისაც მოსლუბარი, — მიეშველა
 მათ ძია არჩილი. — მე თანხმა ვარ, თანხმა ვარ. ამის
 თქმა იყო და ბავშვები ქილუყავებოთ ამხაურდნენ.

— რა ავადღებო უნდა აშენდეს ფერმა?
 — წიწილობით თვალვიდან ხომ პირდაპირ სკოლაში უნდა
 მოვიყვანოთ ძია არჩილი?

— ხის ნერბებზე ხომ არის საქირო საჩრდილობლად,
 ახლაც უნდა შევიფულოთ.

— მამ, კაცო, მამ! — კვერს უყრავდა ძია არჩილი და
 არ იცოდა რომელი ერთისათვის ენასლუნა. მერე დაუბძა —
 ხვალ ამ საკითხს გამგებობის სხდომაზე განვიხილავთ და
 უსათუოდ დაგებმარბებითო.

მთორე დღეს სკოლის აივანზე ვილაცამ დაიბახა: „ფერმის
 საქმეზე მოვიდნენ“, და ცოლში გავცედა ყველა. მართა-
 ლაც კოლმურნობიდან მშენებელი ინჟინერი მოსლუიყო

და ცოლში ტრიალებდა. მალე მოძებნეს ადგილი და გაა-
 წყვიტეს ფერმა აუშენებინათ სასკოლო ნაკვეთის თავში,
 აქაც ხეების გვერდით. ის იყო ცოლთან ინჟინერი გავიდა,
 რომ ახლა სკოლის ეზოს რივის ქვით დატბირბული მანქა-
 ნა მოვდა.

ეს დღე იყო და მოხენება დაკარგეს ბავშვებმა. დამ-
 თავდებოდა გვეყვითლებოთ თუ არა, სახლში წასვლა ავიწ-
 ვებოდა, ცოლში ფუსფუსებდნენ. საქმე კი ცობა რად
 ქვირდათ: წყლის მოტანა, სამხერბაში მორბების დახერბვა,
 საკიროში კირის გამოწვა... აღამებდნენ და ათენებდნენ
 სკოლის ცოლში.

ერთხელ ავთანდილს სახლში მიხვლა რომ ძალიან დაა-
 ვინადა, თებროს შეშინდა, ბავშვს ხომ არ აფერებო შეშინ-
 ვაო, და სახლიდან გულგაბეითული გაიქცა მის საქბნელად-
 მიიღოდა და ხელში გრძელ საბრს იწვედა, იმურბოდა:
 თუ ცოცხალი ვნახე სულ, ისე ვცემ, რომ სულ უჭრეს
 აუჭერბებო. სკოლაში არ ეცულბოდა, შოგ შეხედვას არც
 აპირბდა, მაგრამ სკოლის ზოლან ისეთი ტრბაბული შე-
 მოიხს, გვერბეზოდა გავყვითლებოთ ეს არის დამთავრდა და
 გარბე გამოეფინებო. თებროს რუხად შეშინარა ცოლში: ერთი
 ვნახო რას აუთებენ, ავადიღდი აქ ხომ არ არისო. თანაც
 დამშვიდდა, სადაც ესენი არიან, ისიც იქ იქნებო. მივიდა
 ახლოს, სადაც ბავშვები ფუსფუსებდნენ და ახლად აშე-
 ნებულ ფერმის კარს აქერა. რატომ არ მოაგონდა ფერმა?
 ავი ბიჭი ახლაც — დღეს ფერმის მშენებლობა დამთავრ-
 დებდა და უნდა დავასუფოთოო. მადლ იპოვა თავისი შვილი:
 ავთოს ხელები დამგულავებინა, შარვლის ტოტები მუხლამ-
 დე ჰქოლდა აჯარბხებული, ჩაჩოქილყო და იატაკს ფეკე-
 და. აქით ლილი ივდა ცოცხლი. ვენერა ფანჯარის მიწას
 აპრბლებდა მერბით. სახურბაზე ნოღარც და გივი ასულდობი,
 რაღაცას აუქედებდნენ, იქიდან ჩაქვირის ხმა და ბიჭების სიმ-
 დერა ისმოდა. სათქმელი რა ქვირდა თებროს, ხსამამულბენ-
 ლად გამოიპარა, რაღაც უხარბოდა: აი რატომ ჩაიქცა დღეს
 ემღაღღებდა — ფიქრბოდა იგი. მერე ხელში შემორჩენილ
 სახრბს დახედა და შორს გადაისორლა.

იმ დღეს იყო, რომ ბავშვებმა ფერმა დაასუფოთეს, ყვე-
 ლაფერი მოაშლეს, გვერბდა შემორბანეს. ფეფები ორბბარი
 ჰქვირდათ: მისათა, ახლად გამოქცილი წიწილებისთვის,
 ავდილად ბავშვდობი, მერე — უფრო დიდი, მოჩრდილ-
 თათვის. ოთახში თიხის და ლითონის ქურბილც დადგეს,
 წყლისათვის მოამზადეს. დუბელი დანთეს: სინებდ არ
 იყოს, თორემ წიწილებს შესცივდებოთო. მზად იყო ფერმა
 და ახლა ბავშვებს წიწილებს მოლოდინში გული ელიოდათ.
 გვიანდებოდა, კოლმურნობა საინჟინერბო სადფურს აპ-
 რბლებდა, ასე ამბობდნენ — გერ სცივებობა, აპირბოს
 ბოლო რიცხვებში მოვიყვანოთო. მერე კიდევ ბავშვებმა
 თავი გამოიღეს, მოითხოვდნენ — სხვა ჯრბის წიწილები არ
 გვირდა, თუ ლებონისა არ იქნებო. იქ კი ეს გვიმი გერ-
 გერბობით არ ჰყავდათ.

— ეშმაკები არიან შენი ბავშვები! უთბრა ერთხელ კოლ-
 მურნობის თავმჯღღმარემ ძია არჩილმა სილვას, როცა
 მასწავლებლობა შეხვდა და უსაყვედურბა, როდისღა მოვიყ-
 ვათი წიწილებს, ბავშვები მეცოცხებოთ.

— ამით ვედარ მოატყუებენ, ჩემო არჩილი! ზოლოლოგის
 სახელობდნენლიობა კარგად სწერია: ლეპობრის ჯრბის წი-
 წილას თუ კარგად მოუფლო, ქათამი წიწილწილს ორას-სა-
 მას კვერბს დადებოს. ახლა მავათ უყვით ცივან, რომელი
 წიწილა აჯობებს, — სიცილით მოუასხვა სილვამ.

მაგრამ ყველაფერს დასასრული აქვს და ლოდინსაც მოე-
 ღო ბოლო. ამასობაში დათბა კიდეც. სკოლის ცოლში ატ-
 ვილი გაიკვირბდა. მწუხანდ ბიბანებდა გვეყვლი პირენობა
 ნიკვეთში, როცა ერთ დღეს წიწილებიც მოვიყვანეს ბავშვმა

ვებმა. ისეთი საზეიმო ელფერი გადაკროდა ეზოს, გეგონებოდათ დღესასწაულის წინადღა და შვადებაში არიანო ბებიები, პაპები, ძიებები, დები, დეღები, მამები, ვისაც კი ეცალა, არავის არ დაწარბია, ყველა მოსულიყო და იზიარებდა ბავშვების სიხარულს. წიწილებს არც თუ ისე ვაჰკვირებიათ ახალი ბინა, ფართო, ნათელ ოთახებში პატარა ყვითელი ბურთებივით დაგორავდნენ და დაწოდნენ. ბავშვები გულში იხუტებდნენ და წითელ მაწია ნისკარტებში ჰკონდიდნენ, სახელებს არქმევდნენ.

— ახლა კი ყველაფერი თქვენზეა დამოკიდებული. თავი არ შეირცხვინოთ, კოლმეურნეობა კვლავ დაგეგმარებათ. ახალი მოსავლის აღებაზე პიონერულ ფერმას კოლმეურნეობიდან მივცემთ საკვებს— პირდებოდა ბავშვებს ძია არჩილი, რომელიც იქ მისულიყო. კოლმეურნეობამ ზოოტექნიკოსი და ექიმი ვეტერინარიც გამოუყო სკოლის საწიწი ფერმას. ორ პექტარ მიწის ნაკვეთზე მოყვანილი სიმინდი ექნებათ წიწილებს.

— სუთას წიწილას გამოგზარდით და, ვიდრე ისინი კვრცხის დებას დაიწყებენ, შვიდი ნოემბრისათვის ჩავაბარებთ სტაღნის სახელობის კონდოლის კოლმეურნეობას. — ასეთია კონდოლითა პიონერული სიტყვა.

კონდოლითა კოლმეურნეები თავიანთი პიონერების ქებას ახლა სწორად რადიოთი უსმენდნენ, გაზეთებში კითხულობდნენ. ბევრი მიმბაძველი გამოუჩნდა კონდოლილებს და ყველას უხაროდა სოფელში — ეს საქმე პირველად ჩვენმა ბავშვებმა წამოიწყესო, და მულამ აქებდნენ — შრომა უყვართ და გამრჯენი არიანო.

მაგრამ სოფელში იყო ერთი „კაცია“, რომელსაც არ ესიამოვნებოდა ამით სახელის ხსენება. აი მაშინაც, როცა წიწილები მოყვანდა და საზეიმოდ გადასცეს ფერმას, აქ იყო ეს „კაცია“. ყველას უხაროდა, ყველა სიძლიოსა და ხუმრობის სასიათზე იყო. ამას კი საზე მოღელშეობა, ცოტაც და

იტრებდა კიდევ. ის იყო ხალხი დიშალო და სახელებში ბრუნდებოდა, ძია არჩილიც გადიოდა ეზოდან, რუმო კარტებში მტირალ გიგოს შეტრება.

— გიგო, რა გატირებს, ბიჭო? — ჰქითხა და ხელში აყვანა დაუპირა. ბავშვი გაფრთხიდა, იქით გააპარა თვალი, ხადაც ახლა ედგაუჯო იღვა და ხელში ფერმის გასაღებებს აჩხარუნებდა. წითელ ყელსათვის ქარი უფრიალებდა და სიხარულის დიშილი ღამაზ სახეს კიდევ უფრო უმშვენებდა.

— გამიშვი! — გამოეცალა ხელდღან ძია არჩილს გიგო, უნდა ვცემო, გავარტყა ერთი...

— ვისა, ბიჭო? — შეიტოხა არჩილი და ხელში აიტაცა. — ელგუჯას, — იყო პასუხი. — რაა?

— ხო, ფერმა გავყვირდა... ეს რა არის? ჯერ გავიზარლო, გემს ავაშენებ, ზღვას გაფაკოთებ სოფელში, დღვას პერში ავაფრენ, — ლულულულებდა გიგო.

— აჰა აი თურემ რაშია საქმე, — მიუხვდა ძია არჩილი გიგოს და გულში ჩაიკრა.

— მაშ, მაშ, კაცო! მაშ, აბა, მე ხომ არ გავაკეთებ? ელგუჯა ფერმას ააშენებს, ლუო ქარხნებს, შენ გემს. თქვენ უნდა ააშენოთ ყველაფერი და გააბაროთ თქვენი სოფელი, — დიდხანს აშვილებდა მტირალ გიგოს ძია არჩილი და ფიქრობდა: როგორ ეჩქარებათ პატარებს დიდები გახდნენ. მე კი დღეს ამით რომ ვუფურებდი, იმას ენატრობდი თქვენი ტოლი ახმადა-მიტია.

საოცარია, თითქმის გიგოს და ძია არჩილის საუბრისათვის ყური არავის უდგია, მეორე დღეს კი მთელი სოფელი ლაპარაკობდა. ვაიკეთ? წიწილათან გიგოს გუშინ რა უთქვამს: ამათ თუ ფერმა ააშენებს, მე პატარა ვარ, მაგრამ გავიზარდები და სოფელი ზღვას მოვიყვან, გემს ავაშენებ, დღვას ტაში ვაფრენო...

გულნარა კასაბაშვილი

პაპი ქაქაია

ნახ. დ. ხახუტაშვილისა

დ ე ვ ი ს თ ვ ა ლ ი

უღრან ტყეში ცხრათავიანი დევი მიიღებოდა. ისე მიძიმე იყო, რომ ვიდრე მიწაზე ფეხს დააბიჯებდა, უკვე ღრმა ნაკვეცილი ჩნდებოდა, ვარშენო კიდვე ათი საყენისი მანძილზე ასწლოვანი ფიჭვები და წიფლები ირბოდნენ, ატხილი ქარისაგან წიწმით ტყდებოდნენ მუხებზე და ზღდიდან ცვივოდნენ ქოტის ბარტყები. ცხრა თავზე მხოლოდ ოთხი თავილი ქონდა, დანარჩენები გოგრიბებით ტყუილად ება.

უცებ თვალში ქოტი ჩაუვარდა. იმდენად სუფთელი იყო, რომ ერთი ხელის მოვლებით თვალი მოიფიქვია და ფეხით გასრისა. მოთხრობილი თვალის ფოსოლდან შევი სისხლი თქრაითი გადმოსცდა. დევმა საშინელი ტყავილი იგვრნო და დაიყვირა. ტყე შეწანარადა, ზეჭიანად კურდღელი გამოხტა და გაიქცა. ცალთვალა დევმა კურდღელი შენიშნა, ტყვილის მიწეში ის იგვინა და ზღადილი დაედევნა. გზადგა სისხლი იღვრებოდა და ყველაფერს წვავდა. სადაც დევმა გაიარა, ბაღები დღეც არ ამოსულა, და ამ გზას დევის გზას ეძახიან.

ვაკალოთ სულად დევს, ირბინოს, რომდენიც ენებოს, თუნდაც ქვეყნის კიდემდე სიღოს უღანაშული კურდღელს, ჩვენ კი ვნახით, რა მოხდა იქ, საიდანაც დევმა კურდღელს დევნა დაიწყო. სწორედ იმ ადგილზე, სადაც თვალი გასრისა, ამოვიდა საშინელი ეკლიანი ხე, რომელსაც ერთადერთი ნაყოფი გამოიხსნა. ეს ნაყოფი დღისით ვაშლსა ჰგავდა, ღამე კი ლამპარით ანათებდა. თუ ვინმე მისთან მივიდოდა და ვაშლს მოწყეტას განიზრახავდა, ხე უეცრად შეიჩხვოდა, ათასობით ეკლიანი ტოტით სხეულში ჩაიჭრებოდა და მსხვირბლს თავის ფულუროში მიაქანებდა. ეშმაკმა იცის, რა იყო იმ ფულუროში, რადგანაც იქიდან არაფერ გამოიჭრებოდა. ღამით კიდვე, თუ რომელიმე გზადიარეული მაგზაფერი ან დაჯიანებული მონადირე ანთებულ ლამპართან მივიდოდა, უხილავი ეკლიანი ტრტები ათასობით ნესტივით ეჩხვებოდა და სადაც უფსკრულისაგან მიაქანებდა, ის, ეს საშინელი ხე იყო. ასეთი კაცებიმა ხეები ყოველ ტყეში როდი იზრდებიან.

გავიდა წლები. სიკვდილის ხე არავის და არაფერს ინდობდა. შორს ვიყავარა მისი ცული სახელი. შოთხ მოცულად დამიანები მის გასწვნივზე ცხვაცხით ვარბოდნენ. ბებერმა იცოდა, რომ ეს მშვენიერი ხე დევის თვალზე იყო ამოსული და მას სიკვდილი მოჰქონდა. ვინც არ იცოდა, არცოდნა ძვი-

რად უყვდებოდა. უფრო მეტად მაინც მის ანკესზე ნადირები ეგვბოდნენ: სიკვდილის ხეს წამთარ-წაფხულ მწვენი ტოტები ესხა. უწყინარი შველები ან უფნური თხები საამოვნებით მიდიოდნენ მასთან და შებადვლებასაც ვერ ასწრებდნენ, რომ ხე მათ ყლამავდა, მერე კი თავის საშინელ ტოტებს ისევ ვაშლიდა, თითქოს აქ არაფერიყო. უარესი დღე აღებოდა ჩიტებს, რომლებიც მის მშვენიერ ყვავილებზე სხდებოდნენ.

ცხრაჯერ დაზამორდა, ცხრაჯერ გაწაფხულდა უღრან ტყეში, ცხრაჯერ აუვადა სიკვდილის ხე და ვინ იცის, კიდევ რამდენჯერ აუვადებოდა გაუმძღარი დევისვანი, მაგრამ მისი დღეები დათვლილი იყო.

ერთ მშვენიერ დღეს მთის მწვერვალზე გამოჩნდა უშიშარი ჭაბუკი. ხელში მშვილდ-ისარი ეჭირა, სხვა არაფერი გააჩნდა. ამ მშვილდ-ისრით მოკლა თავისი ბატონი, რომელიც იმდენად გულყვითელი იყო, რომ ხარბი ციკვდებოდა და ამიტომ კერძო ადამიანებს ახამდა. ერთხელ ამ ჭაბუკის მამა შეაბა კევრში და, როცა გაწამებულ ბერაჯაკი კალოზე დევსა, ბატონმა მათხაბით ცემა დაუფყო. პურზე სისხლი დაიწვეთა. ჭაბუკმა თქვა:

— პური სისხლით შეისვარა! რაკი პურში სისხლია საჭირო, რაღა მშრომელი გუბისა, ბარემ წარმაცე ბატონისა იყოსო! — გადმოიღო მშვილდი, მოწიდა, ესროლა, დაიწუნა შენა ისარმა და ბატონს გულში მოხვდა. ქროლობიან სისხლი გამოვიდა, ბატონი მოკვდა, ხოლო ჭაბუკი მთებში გაიქრა.

ბებერი ბეტიალი შმედეც ერთ მწვერვალზე ავიდა, უბატონო გამოქვამული იპოვა, შევიდა, დაწვა და დამიძნა.

შუალამისს ცული სოზმარი ნახა: ვითომ ძირს უფსკრულია, საშინელ გველშას ბირი დაუღია; სადცაა გადავარდნა და პირდაპირ გველშას ჩაუვარდება სახაში, ჭაბუკმა დაიქნება და გამოიდგება. უკუნეთი ღამე იყო. შორს, ქვემოთ, ბურუსში ტრილი შინდორი ჩანდა, იქით უღრანი ტყე. შუაგულ ტყეში ლამპარი ანათებდა, საოცრად ლამაზი და თანეც საშინელი. მაგრამ ჭაბუკი უშიშარი იყო. რა უნდა იყოსო! — გაიფიქრა. ამ ფიქრში ისევ ჩაეძინა. დილას რომ გამოვიდნა, ლამპარი ახარ ჩანდა, საამაგიტრედ შუა ტყეში ერთ უფნურ ხეზე ლოლისტრად დაუდებოდა ისეთი ვაშლი, რომ თვალი უკეთესს ვერაფერს ნახავდა.

ჭაბუკმა მშვილდი მოწიდა და თქვა:

— ჩემი მკლავის ღონე უნდა გამოვცალო და ისრის ფხა! თუ ჩემი ბედია, იმ ვაშლს ჩამოვადგებ.

ისარმა დაიწოწუნა, გაღადონურა მინდორი და გაღადონურა ვაშლს შუაში ჩაესო. ვასკდა ვაშლი, ავარდა კვამლი, დაიბურა ტყე და დაიწოწუნა ცა. ქაბუკი დაეშვა მთიდან, გადაიარა მინდორი და შევიდა ტყეში. კვამლის ღრუბლები გაიფანტა. უშიშარი მოისარის თვალწინ დადგა ცხრა სართულიანი ბოროლის სასახლე, რომლის წვეტიანი თავი ცას სწვდებოდა. სასახლის ყველაზე მაღალი კოშკის თავზე დასობილი იყო ფრთიანი ისარი —

მინდვრის ბოლოში მობრბის კურდღელი, უკან შვევით მოასავით იფურღებულ ცალთვალ დევი მოსდევს.

ქაიხებით, ნადირებითა და ფრინველებით, რომელთაც წლების განმავლობაში შეთავადა სიკვდილის ხე.

ყველა გარეთ გამოვიყენა, ხელახლა ნახეს მზის სხივები, რომლებიც ბევრ მათგანს ცხრა წელი არ ენახა და ძალიან მონატრებულნი. ცხოველები: შვლები, ციყვები, ირმები, ლომები, საილოები სისხარულისაგან ხტოდნენ, ბაღდნენ, დემოდნენ და კუნტრუსობდნენ. ყველანი ქაბუკის გარშემო ირეოდნენ, ლოყადნენ მის ხედვებს, ფეხებსა და ტანისამოსის კალთებს: ჩიტები მხარზე ასხდებოდნენ, ფრთვებდნენ და ფვილ-ხვილით აცოცხლებდნენ მკვდარ ხეს. აღმინებოთ კი ერთმანეთს კოცოდნენ და თავიანთ მხსნელს აღადებდნენ, არწმუნებდნენ რომ მას შეუძლია ვველუშაის მოკვლა, დევის წაქცევა და საერთოდ ყველაფერი ის, რაც არ შეუძლიათ სხვებს, ქაბუკი იღებოდა. — ჩვენნი სახელთვანი მხსნელი! — შესძახა ძველმა მონადირემ. — შენ გადავარჩინე საშინელი ხის კლანქებს, ჩვენ კი ეღებზე ვეკიდეთ და წაბეზით სიკვდილი ვველოდა. დღეიდან შენ ხარ ჩვენნი მამა და მეფეც. გაუმარჯოს ჩვენს მხსნელ ქაბუკს, გლუბკაცის შვილს!

— გაუმარჯოს! — დაიგრილა მთელმა ტყემ.

მაგრამ მათი სისხარული ნადირევი იყო. უცრად გაიხმა სასარტლი ღრიალი, მიწა შეინძრა. ნაქვები ციწეროებით მიწას ეცხობდნენ.

აი, ნახეთ: მინდვრის ბოლოში მობრბის კურდღელი, უკან შვევით მოასავით იფურღებულ ცალთვალ დევი მოსდევს. ამოთხრილი თვალი უბე გამოქვაბულს უგავს. ისე ქმენს და ბრდღენავს, რომ მტერიც ცას ასკდება. დასწვდება მიწას, მოგლეჯს ბეღლებს და კურდღელს ცხერის, მაგრამ ნაცარა კურდღელიც სხვებზე დაფლანკებულია კი არ არის, მარად უსხლტება კლანქებიდან ცალთვალ და ცხრათვა დევს, სურბი ზურგზე დასწევია და მირბის. ხომ ხედავთ, ისე დაღლილი ხადოდევი, რომ სადაცაა სული ამოძვრება. ხუმრობა ხომ არ არის, ცხრა წელიწადი თვალი არ მოუხუტავს და პირში ლუქმა არ უნახავს! მაგრამ იცის კეკიანმა დაღლილმა, რომ სიკვდილს ისევ შიშობილი და უძილობა ჯობს, და გარბის შეურჩებლად. ყველა სულდამებული შიშისაგან გაფითრდა. თვითონ უძლიერევი ლომი უკანა ფეხებზე ჩაუსტტედა და ლეკვით წაშტეტუნის დაიწყო, ისე შეეშინდა.

ქაბუკი გამოვიდა ხალხს, გვიდა მინდორში და მშვილი მოიმარჯვა. კურდღელმა მიირბინა და კალთაში ჩაუხტა. აი, რა კეკიანი კურდღელი იყო!

ქაბუკმა მოიხადა მშვილი და დევს ასე შესძახა: — უკან გაბრუნდი, დევი, თუ არ გინდა, რომ მეორე თვალზე დაკარგო!

— მო-მო! უწერო კოლოც! — დაიბუხებუა დევმა, მოგლიჯა ძირფეხიანად ხე და ესრელა ქაბუკს. მკვირცხლი ქაბუკი განზე გახტა. იმავე წამს დაიწოწუნა მისმა ისარმა და დევს შიგ თვალში მოხვდა. რომელ თვალშიმ, მკვირცხლი ბიჭი? სად თვალში, მეტი თვალის არცაა ჰქონდა. დევი სრულიად დაბრმავდა. ბრზისაგან გააფრთხულმა დაკვრა ფეხი მიწას, გააბო და ყველა ცხრა თავიანდად შიგ ჩაიხარხა. ასე სულდღორად დაიღუპა ამოდენა დევი.

სწორედ ის, რომელიც ქაბუკმა ისაროდა. სასახლე ცხრა სვეტზე იდგა. ამ სვეტების შესახებ ზოგი ამბობს, თეთრი მარმარილოსი იყო, ზოგიც — ფირფშვი ქვისის იტყვობდა, მაგრამ სულდღორია. მთავარი ისაა, რომ ცხრა სვეტი იყო და ცხრა სართული, ყოველ სართულს ქვედა კარ-ფანჯარა ჰქონდა. დანჯარები სულ ძვირფასი ქვებით იყო მორთული. ქაბუკი ავიდა ფაიფურის კიბეზე, მკერა პირველ კარს და შევიდა სასახლეში.

— საღამო შენ, მამაკი ქაბუკო, ჩვენო მხსნელი! — მოესმა ათასი ხმა. მოხდა ის, რასაც არ მოელოდა, არც თქვენ მოელოდით, ბავშვებო: სასახლის დარბაზი საეხე იყო ად-

სპარსული არაგები

* * *

ერთ დღეს ერთი ფადიშაჰი* შამ-
ზადსთან** ერთად სანადიროდ წა-
ვიდა. რადგანაც ძალიან დაცხა, ფა-
დიშაჰმა და შამზადამ თავიანთი წამო-
მასხამები მასხარას გადაჰკიდეს
მხარზე.

ფადიშაჰს გაეღიმა და თქვა:
— პოი, მასხარავ! ზურგზე ერთი
ვირის ტვირთი გკიდია!
— პირიქით! ორი ვირობა! — უპა-
სუხა მასხარამ.

* * *

ერთი კაცი წერილს წერდა. ვილაც
უცხო კაცი გვერდით უფლა და წე-
რილში იყურებოდა. იმ კაცმა წერილ-
ში ჩაწერა: „ჩემს მახლობლად ვილაც
უცხო, უგუნური კაცია, რომელიც
ამ წერილს კითხულობს; ამის გამო
ვერავფერ საიდუმლოს ვერა გწერ.“

— მე მთელი უგუნურადმ? რატომ
არ წერ საიდუმლოს?! — უთხრა იმ
კაცმა.

— თუ ჩემი წერილი არ წავკითხ-
ავს, საიდან ვიგე რა დავწერე?!
* * *

ერთი კაცი წერილს წერდა. ვილაც
ლიც რამდენიმე წლის განმავლობაში
მის სახლს ერთგულად დარაჯობდა.
ძალღი დაბერდა და მოკვდა. იმ კაც-
მა ძალღი მუსლიმანთა სასაფლაოზე
დამარხა. აღშფოთებულმა ხალხმა
მოსამართლეს მოახსენა: ერთმა კაცმა
თავისი ძალღის ლეში მუსლიმანთა
სასაფლაოზე დამარხაო. მოსამართ-
ლემ იმ კაცის მოყვანა ბრძანა და
მკაცრად უთხრა: ეს საქმე რატომ
ჰქენ, ესლავე ბრძანებას გავციმ და
შენ თავს მოვაკვლიებინებო!

— დიდებული მოსამართლევ! გერ
მე მოგახსენებთ და შემდეგ როგორ
გსურდით ისე მოიქცით, — უპასუ-
ხა იმ კაცმა და განაგრძო: — რად-
ღინიმ წელთა რაც ეს ძალღი დღ და
ღამე მემსახურებოდა, ყოველ თვე გა-
სამარჯელოს ვაძლევდი: ხუთ საწყო
პურს, ოთხ საწყო ხორცს, ერთ საწ-
ყო ერბოს და ორმოცდათ კვერცხს.
სიკვდილის წინ ანდგომი დატოვა:
ჩემი ვასამარჯელო ამერიდან დიდ-
ებულ მოსამართლეს მიეცითო.

მოსამართლემ საწყოფოდ ცხერი-
სახოცი ამოიღო და ტირილი დაიწყო:
— დგერთმა აცხონოს! კიდევ რა
მიანდერძა?

* — ფადიშაჰი — მეფე.
** — შამზადა — უფლისწული.

სპარსულიდან თარგმნა
დ. კაციტაძემ

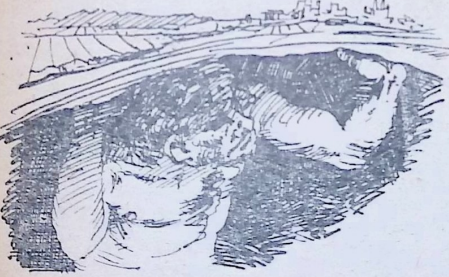
ერთ მშვენიერ დღეს მთის მწვერვალზე გამოჩნდა
უნიშარი ქაბუცი.

ხალხს და ნადირებს ამის შემდეგ კიდევ უფრო შეუ-
ვარდათ ქაბუცი, ერთხმად აირჩიეს ხელმწიფედ ქაბუცი-
დაუთანხმა, მაგრამ ერთი პირობით: მძიმე სამუშაო ვეირავ-
ნის ნაცვლად თავზე გულუხავის მსუბუქ მუღს ვატარებ და
ხელში სკიპტრის ნაცვლად მშვილდს დავიჭერო. ხალხიც
დაუთანხმა: მეფე ხარ და როგორც ვნებნის ისე მოიქციეო.

ქაბუცმა იმით დაიწყო, რომ ხალხსა და ნადირთა ლაშქარს
გაუძღვა, დაამარცხა ბოროტი მეფე, რომელიც მას ზატონის
მოკვლისათვის დევნიდა და ხალხს ტანჯავდა. მერე შეირთო
მეფის ასული და ბროლის კოშკში მოიყვანა. კორწოლში
თანადა ღლიმი იყო. მერეც დღესეუ ყველამ დაიწყო პატიო-
სანი მუშაობა. ახირებული ხალხი იყო: კვერში აღმთანებს
აღარ აბამდნენ!

იმ ადგილას, სადაც დევი ჩაიშარხა, ცხრა ქალაქი გააშე-
ნეს და ტყე ზალად აქციეს. შიკრიკად უკრავდით დანიშნეს.
ისე მარდად გადაჰქონდა წერილები ქალაქიდან ქალაქში, რომ
სველა სახტად რჩებოდა: გერ და წერილიც არა ჰქონდათ,
რომ უყვე ხელში ეტარა მას, ვისთვისაც განკუთვნილი იყო.
ახე რომ, მეღანს დამწერი კი არ ამოზოდა ქალაქზე, არა-
მედ ის, ვისთვისაც იწერებოდა წერილი. თუ ამას არ და-
გერებთ, არც ამით დამავადება რამეც ეს ხომ ზღაპარია!

ზაგმებო, იცით, რატომ ზღება მიწისძვრა? ზრმა დღეს
უძმის ქალაქები, რომლებიც მას მარჯვენა აწებთან, დრო-
დადრო შეირხევა ხოლმე და ამ დროს მიწა იძვრის. თუ
დაკვირვებხართ, უკრადლები ამ დროს სწრაფად დარბიან,
ახე ჰგონიათ, დევი ისევ მოგვადგვსო. მაგრამ დევი მიწაშია,
ვირასოდეს ვერ ამოვა იქიდან და თუ ამოვა, ქაბუცი და-
ხელოვნებული მსროლელია, მიხანს არ ააყდენს!

ს ე ლ ი

სელი ერთ-ერთი დიდმნიშვნელოვანი მცენარეა, რომელსაც მრავალმხრივი გამოყენება აქვს სახალხო მეურნეობაში. იგი ძირითადად საბოჭკოს და საზეთ მცენარეს წარმოადგენს, ამიტომ მისი თესვა ბოჭკოს ან ზეთის მიღების მიზნით წარმოებს. სელის ბოჭკოს გამოყენება აქვს სახალხო მეურნეობის მრავალ დარგში. მისგან ამზადებენ როგორც ფართო მოხმარების, ისე სპეციალური დანიშნულების ტექნიკურ ქსოვილებს. სელის ბოჭკოსაგან დამზადებული ნართი ორგერც უფრო მაგარი ვიდრე ბამბისა და სამგერც უფრო მაგარი, ვიდრე მატელის ნართი.

სელი ზეთიდან მცენარეთა შორის მეორე ადგილზე დგას, ხოლო მისი როლი ტექნიკურ წარმოებაში მეტად დიდია.

ჩვეულებრივ პრაქტიკაში მიღებულია სელის დანაწილება ორ დიდ ჯგუფად — საბოჭკოე და საზეთე ჯგუფად.

საბოჭკოე სელი (სურ. I) ხასიათდება სწორი, გრძელი ღეროთი, რომელიც მხოლოდ ყვავილების არეში

იტოტება. საზეთე სელს კი (სურ. III) მთელი ღერო დატოტვილი აქვს. საბოჭკოე სელის ღერო შედარებით უფრო გრძელსა და წვრილ ბოჭკოს იძლევა. საზეთე სელის ღეროში მოთავსებული ბოჭკო მოკლეა და უხეში, რის გამოც დასართავად ნაკლებად გამოსადეგია, რაც შეეხება თესლის მოსავლიანობას, ამ შრივე სართი სელი უფრო მცირე რაოდენობის თესლს იძლევა. გარდა ამ ორი ძირითადი სახეობისა, მესხეთელები ზოგიერთ რაიონში გვხვდება აგრეთვე მათ შორის გარდამავალი ფორმებიც. ე. წ. შუალურა სელი (სურ. II). იგი წარმოადგენს საშუალო ფორმას საბოჭკოე და საზეთე სელს შორის.

საბოჭკოე სელი საჭიროა კავშირში ძირითადად არაშავნიდავანი ზოლის სოფლის მეურნეობის რამდენიმე ტექნიკური კულტურაა. წამ შეეხება საზეთე სელს, იგი უფრო ფართო მასშტაბით ითესება, როგორც რუსეთის ცენტრალურ ოლქებში, ისე კავშირის შეწინააღმდეგებან ზონაში, უკრაინაში, ჩრდილო კავკასიაში, შუა აზიასა და ნაწილობრივ ამიერკავკასიის რესპუბლიკებში.

სელი საქართველოს კულტურული ფლორის ერთ-ერთი უძველესი მცენარეთაგანია. ქართულითა მიწა-წყალზე აღმოჩენილი აღმეიანის მოღვაწეობის ნივთიერი ნაშთები დამაჯერებლად მოწმობენ, რომ საქართველოს მოსახლეობას გერც კიდევ შორეულ წარსულში ჰქონდა თავისებულო მიწათმოქმედების ძირითადი საფუძვლები. ძველ ლიტერატურაში (ჩვენს წელთაღრიცხვამდე) კოლიდა წარმოადგენილია როგორც მღაღარი; აყვავებული ქვეყანა. საქართველოს ამ კუთხეშია დაცული ხორბლის თავისებური ჯგუფი, აქვეა შექმნილი თავისებური კულტურული ვაზი. ახეთივე თავისებურებით ხასიათდება კოლხური სელიც. კერძოდ, კოლხური სელის თვისებას ქართველი ხალხი გერც კიდევ ნეოლითისა და ენეოლითის ხანაში იცნობდა, რომელიც ჩვენს წელთაღრიცხვამდე 5000 წლით ადრე თარიღდება. აქვე იყო ათვისებული სელის თავისებური საფეიქრო ტექნოლოგია, რის გამოც კოლხებს დასახამიდანვე უსახელებიათ თავი სელის თბელი, სწორი და ნაწი ქსოვილების დამზადებით. სამეჩრდეთის ცნობილი ისტორიკოსის პერდოტის თავის თხზულებაში აღნიშნული აქვს, რომ მის დროს და წინადაც არც ერთი სხვა ქვეყანა თავისი საუკეთესო სელის ქსოვილებით იხე განთქმული არ ყოფილა, როგორც საქართველო. ეგვიპტის ცნობილი მაღალხარისხოვანი ქსოვილების ერთადერთი ღირსეულ მეტოქედ სწორედ საქართველო — კოლხეთი ითვლებოდა. მომდევნო პერიოდებში კოლხური სელის ტექნო-

ლოგია და მისი მადლი ხარისხი ფართოდ იყო ცნობილი ძველ ეგვიპტესა და საბერძნეთში, რის გამოც მისი ღირსება არაერთხელ ყოფილა აღნიშნული ძველი დროის მრეწველობაში.

ამჟამად უძველესი კულტურის ეს ცოცხალი რელიქტი უმნიშვნელო ნაშთების სახით გვხვდება საქართველოს შვი ზღვის სანაპირო რაიონებში. მისი შესწავლისათვის ინტერესი კი მეტად დიდია როგორც ისტორიული, ასევე სამეურნეო თვალსაზრისითაც.

კოლხური სელი (სურ. IV) კულტურული სელის მსოფლიო კოლექციის მრავალფეროვან ფორმათა შორის ერთადერთი წარმომადგენელია, რომელიც ხასიათდება ღეროს და თესლის ყველაზე მაღალი პროდუქტიულობით, კოლხურ სელს ახასიათებს ისეთი ბიოლოგიური და შორეოლოგიური თავისებურებანი როგორცაა: მრავალფეროვანობა — სწორი, ნაწი და დაუტოტავი სელიც, კარგად და ძლიერად განვითარებული ფესვა სისტემა, დაბალი ტემპერატურის ამჟამინობა, ზოგიერთ დაავადებათა მიმართ გამძლეობა, ბოჭკოსა და თესლის ერთდროული მოწიფების უნარი და სხვა, რის გამოც იგი ამჟამად განსაკუთრებულ ინტერესს იმჟრობს სელის ახალი ჯიშების გამოყვანის საქმეში.

ა. გორამიძე.

ბიოლოგიის მეცნიერებათა კანდიდატი.

მოკლედ ყველაფერზე

ფრონსანი პარაშუტისტი

მეორე მსოფლიო ომის მონაწილე ფრანგმა მფრინავმა, ლეო ვალენტინმა, ამს წინათ ახალი, ვალებული იდეა განახორციელა. ათი წლის განმავლობაში შეუთვარდა ემზადებოდა ვალენტინმა ამ ღლისთვის, და აი, ერთ მზიან ღელს იგი თვითმფრინავით 4.000 მეტრის სიმაღლეზე ავიდა. აქედან უნდა განეზოცილებინა მის ნახტომი, რომლისთვისაც წლებსი განმავლობაში ემზადებოდა. ეს ექსპერიმენტი იმში მღერამაიგებდა, რომ თვითმფრინავიდან გადმოსტარ ადამიანს, ხელოვნური ფრთების საშუალებით, თვით უნდა გაეგრძელებინა ფრენა და გადმოსტარის ადგილიდან რაც შეიძლება შორს დაფრენილიყო.

აი, თვითმფრინავმა საპირო სიმაღლეს მიაღწია. ვალენტინმა კარგად შორივო მის მიერვე კონსტრუირებული პლასტიკის ფრთები და თვითმფრინავიდან უშირო სიერცემში გადაეშვა. მა-

მაც მფრინავს პირველად გაუჩნებდა პაერის ძლიერი ნაჯდის გამკლავება, მაგრამ ამ დღინა, ვამლა ფრთები, როგორც ანს ვარჯიშის დროს ავეთებდა, და ამ ამბის საყურებლად ძირს მოგროვილა ხალხმა კარგად დინახა: ცაში, უხარამზარ სიმაღლეზე, ფრთებდავალაილი ადამიანი ღაღად უშვლიდა წრეს.

საფრანგეთის საავიაციო სპეციალისტების აზრით, ფრთებით დაშვებას დიდა პრაქტიკული მნიშვნელობა აქვს პარაშუტისტიზმისათვის.

ბაივის მარბალიტი

ქველ რუსეთში სიასამფრო ოქრანზე ძვირად ფასობდა. სიასამფროს ულამაზესი ბეწვი შექმნულია ჟეფელსი სიმღერებსა და თქმულებებში. ძვირფასი ბეწვით ანგარიშწორებას აწარმოებ-

დნენ უხეობიდან შემოტანილ საქონელზე, ერთგული სამსახურისათვის აჯილდოებდნენ ხალხს; სიასამფროს ბეწვისათვის მათაგრები იმებში ეხმარებოდნენ ერთმანეთს.

რუსი ხალხი ციმბირის მიწაწყალზე რომ მეკედლებდნენ, ტაივის სიმაღლეების და მათ შორის ძვირფასი ბეწველს ათვისებასაც აწარმოებდა. ივანე შრისხანის დროს, ყვეველწლიურად, მარტო სამეფო ხაზინაში სიასამფროს 200.000 ბეწვი შედიოდა. როცა ბორის გოლუნიოვმა ვენაში ელჩები გაგზავნა, ბოჩანა ორმოცი ათასზე მეტი სიასამფროს ბეწვი გაციეთ მათზე. მდივარე ნინეი ტუნგუსკის სანაპიროებზე ჯერ კიდევ XIX საუკუნის დასაწყისში მრავლად ნაშენობდა სიასამფროს.

მსოფლიოში უძვირფასესი სიასამფრო ბაიკის მთებში ბინადრობს. მისი აბრეშუმისებური, ლბილი ბეწვი თათქის შვეი ფერისაა. იგი თბილი და ფაფუცია, ყვრიმალეობთან ქალბარაშერეული, კისრზე ღია ნარიინჯისფერი ხალთი.

სიასამფრო ძალზე გაბედული, ძლიერი და ფრთხილი პატარა მხეცია. განსაკუთრებით უყვარს უღრანი წიღნარი. იყვევება არა მარტო წერბირი ნადირით, არამედ ტყის ხილით, წიღნარს წყურფოთი, თაფლით... ზოგჯერ უფარს ამ ამბობს ფრინველთა და ტყის სხვა ბინადართა მიერ ზამთრისათვის გავეთბული მარავის გაქურდავება.

მონადირეები ძალზე დევიანდნენ სიასამფროს მისი დიდებული ბეწვის გამო, ამიტომ მან ტაივის შორიგულ, ადამიანისათვის ღმის მიუწვდომელ ადგილებს შეადარა თავი. მიუხედავად ამისა მაინც აქრბალეს სიასამფროზე ნადირობა. შეიქმნა ალბანის, ბარგუზინის და სიანის მსხელი ნაყრბალეები. სიასამფრომა ისევ იწყო გამარავლება და ახლა ირქუტსკის ოლქში უკვე ნებადართულია მასზე ნადირობა.

ახლა ციმბირელი მონადირეები ისევ ლიებენ ნიშნში ტაივის მარგალტს.

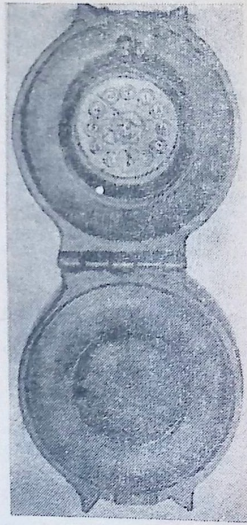
"ვიატკელი სასწაულმოკმედი"

ქალაქ კიროვის საოლქო მუხუფეში ინახება ჯიბის საათი, რომელიც მთლიანად ხისაგანაა დამზადებული. მის სახურავზე ამოკვეთილია წარწერა: „ნ. მ. ბრიინცივი ვიატკიდან“.

გასულ წელს სუხანდის შეახანებში ვიატკა განთქმული იყო ქუსტარულ ნაყეობობა ოსტატობით. ისინი არყის ხის როკისაგან ამზადებდნენ შესანიშნავ

ნიეთებს. ვიატკელი ოსტატები არყის ხის ტვის მდღელარე წყობა და ორთქლით ამუშეებდნენ. როკი ოშვითი მასალაა, იგი ძვირფასია როგორც სილამაზით, ისე, განსაკუთრებულ თვისებებით: არ იზზარება, არ იბერება და გამრობის შემდეგ დედერამაციას არ განიცდის. — წერდა ნ. მ. ბრიინცივი. ერთელ მან გაიფოქრა: „რა იქნება რომ საათი ხისაგან დამზადდება და რომ ღლითისაგან? ბეგრი ფერობა და, რომ ამის განხორციელება ყოვლად შეუძლებელია, მაგრამ ბრიინცივმა გადაწყვიტა რაღაც არ უნდა დაეწყო. მოლა განზრახვა სისრულში მოყვანა. ბეგრი ფერის შემდეგ მან გადაწყვიტა როკისაგან დამზადებინა საათის კორბუსა, ისრები — ჩიტო ვამლასაგან, ზამზამა — მოქელი ბამბუქისაგან და საათის სხვა დანარჩენი ნაწილები პალის ხისაგან.

ექვსი წლის დაუღალავი შრომის შემდეგ ბრიინცივმა მიაღწია საწადელს და აი ჩვენს წინ არის ეს არაჩვეულებრივი საათი. იგი საყურადღებოა არა მარტო სიღმეზით და სმქტიციით, არამედ გასაოცარი სიხუსტიციით.

სულ მალე ვიატკელი სასწაულმოკმედის" სახელი შორს გაისმა. პეტერბურგიდან, მოსკოვიდან და ევროპის სხვა ქალაქებიდან შორიელ ვიატკაში შეკვეთებს გზავნიან.

ბრიინცივმა თავის სიცოცხლის მანძილზე შეიღებთან ერთად ამზადებდა ხის 10 საათი, რომლებმაც მის მსოფლიოში გაუთქმეს სახელი.

სოცსაღმშობი თმჳზი

ბაიკალის ტბის ცხოველთა სმჳარო მეტად თვისებურია. მასში ხუთასამდე ჯიშის მცენარე და ათასზე მეტი სახის ცხოველია. მრავალი მათგანი ბაიკალის ტბის გარდა სხვაგან არ გჳვლდება.

ტბის ბინადართა შორის ყველაზე საინტერესოა თევზი, რომელიც ტლუ თევზის სახელითაა ცნობილი. იგი გამჳვირავლა, მასში გახედვით შეიძლება მსხვილი შრითებით აჳყობილი ტექსტის წყობითვა. თევზი თითქმის მთლიანად უფერული ქონისაგან შედგება. ძლიერი ქარიშხლის დროს თევზი ხანჯახან ნაპირზე ატოვარდება ხოლმე და შემდეგ მხუზეუ დარჩენილი დნება, მისგან მხოლოდ ჩონჩხი და ტყავი რჩება. მუცლის ფარფლები თევზს არა აქვს, ზოლო მკერდის კი ძალზე გრძელი აქვს. ტლუ თევზი 500-700 მეტრის სიღრმეზე ცხოვრობს. სხვა თევზებისაგან განსხვავებით იგი ქვირითით არ მრავლდება, იგი ცოცხლად შობს და მამუნეე კვდება.

შ ი ნ ა ა რ ს ი

ვასილ ბეიტაძე — პირველი სექტემბერი (ლექსი) 2
 გიორგი ჯიბლაძე — ვისწავლით ქარგად, დამოცვათ დის-
 ცილინა (წერილი) 2
 შალვა ციხისელი — შევარდნი (მოთხრობა) 3
 იოსებ გრიშაშვილი — წერილი აფარაკიდან (ლექსი) 8
 ბ. ფიცხელაური — ეჳნუბადის თავდასაყვანი (მოთხრობა, დასასრული) 9
 ზორაბ ლუშაშვილი — მყურებლის თვალით (წერილი) 13
 ფ. ვიგდოროვა — ფედია კრეშტი (მოთხრობა, რუსუ-
 ლიდან თარგმან. თ. შიგვარცელი შვილიშვილმა) 18
 გულნარა კასახაშვილი — თანდოლუ პიარერთა მბავი 24
 აკაკი ჭკალაძე — დევის თალი (ზღაპარი) 27
 სპარსული არაკები — (სპარსულიდან თარგმან. დ. კაცი-
 ტაძარი) 29
 ა. გორგიძე — სელო (წერილი) 30
 მ. თ. კ. ლ. ე. ყ. ვ. ე. ლ. ა. ფ. ე. რ. ზ. ე. — 31
 გარეკანის პირველი გვერდის მხატვრობა შესრულებულია გ. გელოვანის მიერ. გარეკანის მეორე გვერდზე: „აბა ნახე!“ ფოტოლილი ბ. საამოვიხა. გარეკანის მესამე გვერდზე გასართობი. გარეკანის მეოთხე გვერდზე მშობლიური ჩემი მიწვევ მუსიკა თ. სატაშვილისა. ფურცალი დასტურებულია მხატვრების: კ. მახარაძისა, ა. კანდელაკის, გ. გელოვანის და დ. ხახუტაშვილის მიერ.

პრემიები გავშვებს

ინდოეთის პრემიერ-მინისტრმა ნერუმ ამა წლის პირველ სექტემბერს პრემიები გადასცა ბავშვთა სავრთაშორისო კონკურსის მონაწილეებს.

სავრთაშორისო კონკურსს ბავშვთა საკეთესო ლიტერატურულ ნაწარმოებებსა და ნახატზე ყოველწლიურად აჳყობს ინდური ილუსტრირებული ჟურნალი „შანკარს უიკლი“. კონკურსს ყოველთვის დიდი რაოდენობით იწოდებს მონაწილეებს. 1955 წელს კონკურსზე 33000-ზე მეტი ნახატი და 2000-ზე მეტი ლიტერატურული ნაშრომი იწაწარმოდნენილი მსოფლიოს 57 ქვეყნიდან.

ამ კონკურსზე საბჭოთა ბავშვებმა 11 პრემია მიიღეს. ნორჩმა მხატვარმა იგორ ივანოვმა თავის „ნატიურმოტ-ში“ პრემიერ-მინისტრ ნერუს სახელობის პირველი პრემია დაიმსახურა. სულ კონკურსის მონაწილეებს 329 პრემია გადაეცა. დიდი რაოდენობა ამ პრემიებისა (109) ინდოელმა ბავშვებმა მიიღეს. ინდოეთის პრემიერის ოქროს მედალი მიიღო ინდონეზიელმა მოპამედ იღრუსმა.

პრემიერ-მინისტრმა ნერუმ ბავშვებს ახალი შემოქმედებითი წარმატებები უსურვა.

სარედაქციო კოლეგია: რ. ელანაძე, გ. ვარდოსანიძე, რ. თაბუკაშვილი, მ. ლენაძე, (პ.მე, მდივანი), მარიჯანი, გ. ფიცხელაური (სამხატვრო რედაქტორი), ე. ქარქელიაშვილი, გ. შატერვაშვილი, ბ. შელია, ვ. ჭელიძე.

საქართველოს საბჭოთა კავშირის მთავრობის დასახელებით

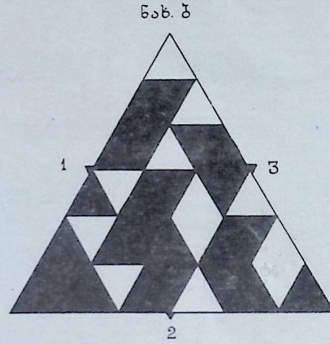
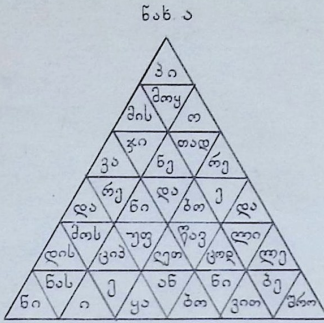
„**ПШОНЕРИ**“ Ежемесячный детский журнал Центрального Комитета ЛКСМ Грузии. Сентябрь, № 9 1956
 Тбилиси, Плеханова, 91. რედაქციის მისამართი: თბილისი, პლენხანოვის პროსპ. 91 ტელ. 3—81—85.
 ჟე 05281, ტირაჟი 15.000, ხელმოწ. დასაბ. 17/Х გამომც. შეყვ. № 460, სტამბის შეყვ. № 970, პოლიგრაფკომბინატი „კომუნისტური“ ქუჩის დასაბ. დაბეჭდილია ლითო-რესტრუქტორი ბეჭდვის ფაბრიკაში.

ბასართობი

თ ა ვ ს ა ტ ე ხ ი

დახაზეთ ზუსტად ასეთივე ზომის ფიგურა, და ამოსკერით სამკუთხედები ისე, როგორც ნაჩვენებია სურ. „ბ.“-ზე. მიღებული ბადე ზემოდან დააფარეთ სურ. „ა“-ს ისე, რომ სამკუთხედები ერთმანეთს დაემთხვენ, შემდეგ აბრუნეთ და ამოკრილ

სამკუთხედებში წაიკითხავთ სსრ კავშირის კომუნისტური პარტიის ცენტრალური კომიტეტის 1956 წლის მოწოდებას.

როზა თავლიღიშვილი

ორი სიტყვისაგან — მესამე

ორი სიტყვისაგან ასოების გადაადგილებით შეიძლება შეადგინოთ მესამე, ახალი სიტყვა — არსებითი სახელი. ასოები ყველა უკლებლივ უნდა გამოიყენოთ. მაგალითად: სიტყვებისაგან — „ხოზი“ და „სამი“ შეიძლება შედგეს ახალი სიტყვა — „მსახიობი“. ქვემოთ მოყვანილი ორ-ორი სიტყვისაგან შეადგინეთ მესამე.

1. ხალი — დარდი 2. ფრთა — ალი 3. ვარდი — ხე 4. სარი — ზღვა 5. ლიტრი — გამა 6. სოდა — ჯანი 7. ხანი — სალი 8. მადა — პირი 9. ბარდი — ილი 10. ფრანგი — ვაშა 11. ხობი — სამი 12. ლეკვი — პატი.

შეადგინა ე. ჩხიკვაძემ

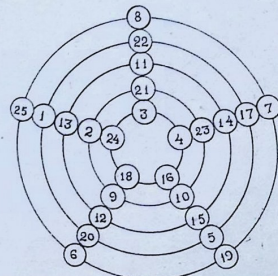
გამოცანა

გული არა აქვს მედგარი, ლამაზია და მხალისა, მაღალ ფეხებზე შემდგარი მინდვრის ნიაზე მალისა.

თავზე ორი ხე ადგია უხვად რტოგანახარებში, ფხიზლად სძინავს და დარდიანს ცრემლიანი აქვს თვალებში.

ვაჟა ყუბუსიძე

პასუხი „კომუნალის“ № 8-ში მოთავსებულ თავსაგახზე

ბ. 120/157

მშობლიურა ჩემო მიწავ

სახსიანი სიმღერა ბავშვთა ბავშვთათვის

მარშის ტემპი

ორ ზღვას შე - ა, ძვე - ლის ძვე - ლად სა -

-ბა - რი ი - ყო ლე - ლო ის - ბა დარ - ჩა

ლა - სა ხე - ლად ე - რო - დე ბა საქარ - თვე ლო

შე - ნი - დრო - შის ფერს ლა - ვი - ტავ!

ორ ზღვას შე ძველის-ძველად
საზიარო ყო დღეო--
ის გადარჩა და სხელად
ეწოდება საქარეფლო.

მშობლიური ჩემო მიწავ,
შენს სუკარელ სხელს ვუცთავ,
ამო დავცთავ შენს ღაღებს,
წინაპარო ძველს დავცთავ!

ამ წარსულთან ჩა ძღვანი
მთავს ექ დროს თვალ,
ჩაჩავდ სხელს მხეცვანი
საქარეფლოს მომავალი.

მშობლიური ჩემო მიწავ,
შენს სუკარელ სხელს ვუცთავ,
ამო დავცთავ შენს ღაღებს,
შენი დროსს ფერს დავცთავ.

